

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

MAL4-sopimus Seuranta 2022 Sopimuksen toimeenpanon eteneminen

---

SEUTUHALLITUS 30.8.2023

Seututietopäällikkö Jussi Välimäki

Liikennejärjestelmäpäällikkö Tapani Touru

Seutusunnittelupäällikkö Kaisu Kuusela

Sisältö

- Tiivistelmä, diat 3-21
- Seudun tunnuslukuja ja karttoja, diat 22-36
- Kustannustehokkaan MAL-rahoituksen kohdentaminen, diat 37-40
- Toimenpiteiden etenemisen kuvaukset, diat 40-103

TIIVISTELMÄ

---

1. KESTÄVÄ JA VÄHÄHIILINEN YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

- MAL-sopimuksen toimeenpano etenee suunnitelmallisesti.
- Rakennesuunnitelman päivitys käynnistettiin. Suunnitelmaan täsmennetään seudun yhdyskuntarakenteen tärkeimmät painopistealueet: seudulliset keskustat, seudullinen joukkoliikenne, seudun viherrakenne, kasvun kohdentamisen vyöhykkeet ja laadukkaan asumisen periaatteet sekä seudullisesti merkittävät työpaikka-alueet teollisuuden ja logistiikan tarpeisiin ja näitä palveleva liikennejärjestelmä.
- Asumisen asemakaavoitus on keskittynyt MAL4-sopimuksen kohde-alueille keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeille.
- Asumisen kaavavarantoa on keskeisimmillä sijainneilla noin seitsemän vuoden väestönkasvun tarpeisiin.
- Kunnat työskentelevät yhdessä keskustojen kehittämiseksi seudun keskustatyöryhmän kautta.
- Seudullisesti merkittävät elinkeinovyöhykkeet ja näiden toiminnalliset painopisteet on tunnistettu seudullisen ekosysteemitarkastelun sekä teollisuuden tilatarpeiden tarkastelun kautta.
- Seudun lähijunakehittämisen tavoitetilatyö valmistui ja sen toimeenpano käynnistyi kuntien ja valtion yhteistyönä.
- KÄPY-kehittämisohjelman (2021) mukaista pyöräliikenteen seudullisten pääreittien suunnittelua on toteutettu kuntien ja valtion yhteistyössä hyödyntäen MAL-rahoitusta. Yhteisrahoitusta hyödyntävä seudun kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman laatiminen seudullisessa yhteistyössä on ohjelmoitu.
- Kustannustehokas MAL-rahoitus on allokoitu suunnitelmallisesti vaiheittain kokonaisuudessaan vuoden 2022 aikana. Osa aiemmin kohdennetusta rahoituksesta palautettiin, koska suunnitelmavalmius ei mahdollistanut sen hyödyntämistä.

2. ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU

- Seudun asuntopoliittinen ohjelma hyväksyttiin vuonna 2021. Ohjelman yhteydessä päivitettiin seudun väestösuunnite ja asuntotuotantotarvelaskelma, kirjattiin periaatteet ja toimenpiteet asumisen laadun ja monimuotoisuuden vahvistamiseen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisemiseen, kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon ja asunnottomuuden puolittamiseen.
- Asuntotuotannon määrällinen tavoite (13 400 uutta asuntoa) koko MAL4-sopimuskauden osalta on toteutunut jo vuoden 2022 loppuun mennessä, kun sopimusta on jäljellä vielä yksi vuosi. Vuosina 2020–2022 seudulle on rakentunut noin 15 500 uutta asuntoa.
- Myös tavoite asuntotuotannon kohdentumisesta (80 % MAL4-tavoitealueille) on tällä hetkellä toteutumassa.
- Kohtuuhintaisten asuntojen tuotantotavoite ylitettiin seututasolla.
- Valtio on tukenut kohtuuhintaista asuntotuotantoa käynnistys- ja infra-avustuksin. Asuinrakentamiseen soveltuvia maa-alueita ei ole luovutettu valtiolta kunnille.
- Kunnat ovat kehittäneet prosesseja rakentamisen laadun, asuinalueiden monipuolisen kehittämisen ja uudistamisen huomioimiseksi.
- Yhdyskuntarakenteen ilmastovaikutusten arviointityökalu on tehty. Seudullista yhteistyötä edistetään seudullisen HINKU- tiekartan kautta.

3. MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET (LIIKENNE)

- Seudun valtakunnallisesti merkittävien ratahankkeiden toteutus ei ole edennyt:
  - Pääradan suunnittelu nykyisessä sijainnissa on ollut alisteista Suomi-rata-yhtiölle eikä ole edennyt.
  - Henkilöratapihan kehittäminen ei ole saanut rahoitusta.
  - Vt 9 (Tampere–Orivesi 2. vaihe) Vt 12 (mm. Kahtalammi, Tampere–Kangasala) ja Vt 3 (mm. Kehä II ja Sarankulma) hankkeet eivät sisälly investointiohjelmaan 2024–2031.
  - Vaitinaron risteyskehityksen käynnistys ohjelmoitu vuodelle 2024.
  - Tampere–Pirkkala lentoasemalta on lakkautettu Finnairin lennot (2023).
- Valtion valmistelun syötteet seudulliseen työhön eivät ole olleet selkeitä:
  - Valtion kestävä kaupunki -ohjelma ei ole kytkeytynyt seudulliseen työhön.
  - Valtion laatiman fossiilittoman liikenteen tiekartan rooli valtakunnallisessa suunnittelussa on näyttäytynyt epäselvänä.
  - Ruuhkamaksujen vaikutuksista Tampereen kaupunkiseudulle ei ole saatu arviointeja.
- Seutu on lausunut Väyläviraston investointiohjelmasta, jossa on tunnistettu seudun kannalta merkittäviä ja MAL-sopimuksessakin korostettuja hankkeita.
- Seudulta on osallistuttu monipuolisesti valtakunnan tasoiseen kehitystyöhön

3. MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET (MAANKÄYTTÖ JA ASUMINEN)

Maankäyttö

- Kaupunkiseutu on lausunut MRL-uudistuksesta ja mm. vastustanut velvoittavan kaupunkiseutus suunnitelman säätämistä suurille kaupunkiseuduille.
- *Valtio raportoi lainsäädännön etenemisestä.*

Asuminen

- *Valtio raportoi kansallisen asuntopoliittinen ohjelman valmistelusta.*
- Ympäristöministeriö valmistelee lakimuutoksia, joilla kehitetään pitkän korkotuen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotantoa koskevaa korkotukimallia. Tampereen kaupunkiseutu totesi lausunnossaan, että lakimuutoksessa tulisi huomioida entistä paremmin kohtuuhintainen asuntotuotanto välineenä eriytymiskehityksen hillintään sekä keskustasijainteihin liittyvät tontti-, toimitila- ja pysäköintiratkaisut ja näiden tuottamat kustannukset.

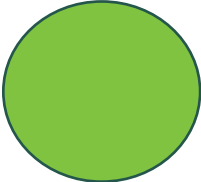
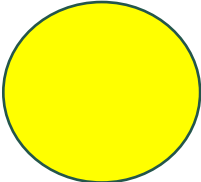
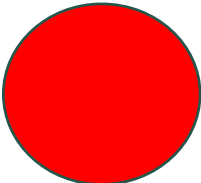
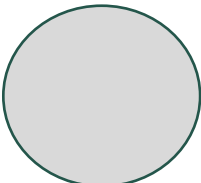
Elinkeinot

- Kaupunkiseudun ekosysteemisopimuksen toimeenpano on käynnistynyt Tampereen kaupungin koordinoimana.

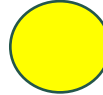
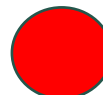

Sopimuskohtien toteutumisen arviointi

Toteutumisen seuranta

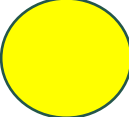

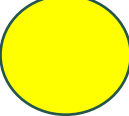

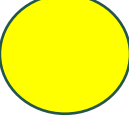

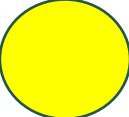

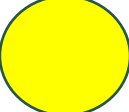

- Toteutunut täysin/ lähes täysin
- Toteutunut osittain/ työ on kesken
- Toteutumatta / lähes toteutumatta
- Sopimuskohta ei ole ajankohtainen / sitä ei ole tarkasteltu kyseisenä vuotena

Edistymisen seuranta

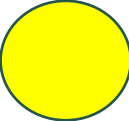

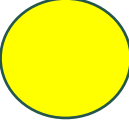

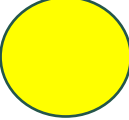

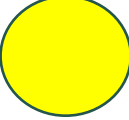

- Etenee suunnitellusti
- Edellyttää huomiota
- Ei etene suunnitellusti

1. Yhdyskuntarakenne

	Toteutuminen	Edistyminen 2022
1. Kunnat päivittävät yhteistyössä Rakennesuunnitelman 2040 ja ohjelmoivat sen toteutuksen ja toimeenpanon. Seudun joukkoliikennejärjestelmän kehityskuva määritetään rakennesuunnitelman päivityksen yhteydessä.		
2. Kunnat kaavoittavat asumisen uudistuotannon pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Uudesta asuinkerrosalasta vähintään 80 % sijoitetaan keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeille (liite: kartta).		
3. Kunnat edistävät keskustavyöhykkeiden kehittymistä ja ohjaavat työvoima- ja palveluintensiivistä työpaikkarakentamista keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeelle ja tavaraliikennettä tuottavaa työpaikkatoimintaa kehälle ja sisääntuloväylille.		
4. Kunnat huolehtivat rakenteen keskeisien osien riittävästä kaavavarannosta siten, että asumisen, palveluiden ja työpaikkarakentamisen asemakaavavaranto vastaa viiden vuoden kehityksen tarvetta.		
5. Kunnat kehittävät yhteistyössä keskustoja ja asemanseutuja seudullisesti tuotettavien tilannekuvia hyödyntäen.		
6. Seudullisesti merkittävien yritysalueiden/elinkeinovyöhykkeiden vahvistamiseksi määritellään kehittämisperiaatteet rakenteen eri sijainneilla. Kehittämisen tueksi luodaan paikkatietopohjainen seurantaväline.		

1. Yhdyskuntarakenne

	Toteutuminen	Edistyminen 2022
7. Valtio ja kunnat jatkavat Tampereen ja Helsingin välisen nopean ratayhteyden (Suomi-radon) suunnittelua osana hankeyhtiöyhteistyötä.		
8. Selvitys lähijunaliikenteen tulevaisuuden kehittämistarpeista osana liikennejärjestelmätyötä.		
9. Tampereen kaupunki ja valtio jatkavat yhteistyössä Tampereen asemakeskuksen ja henkilöratapihan kokonaisuuden valmistelua myöhemmin sovittavaa toteutusta varten.		
10. Valtio ja kunnat jatkavat Tampereen järjestelyratapihan yhdyskuntarakenteellisten estevaikutusten vähentämisen yhteistyötä sekä mahdolliseen uuteen sijoituspaikkaan liittyvää selvitystyötä.		
11. Valtio ja Ylöjärvi jatkavat yhteistyötä Ylöjärven raakapuuterminaalien siirtämisen suunnittelussa alueen saamiseksi yhdyskuntarakentamisen piiriin.		

1.2 Joukkoliikennejärjestelmän kehittäminen

12.a. Lähijunaliikenteen palvelutason jatkaminen pilotin tasoisena

Toteutuminen

Edistyminen 2022

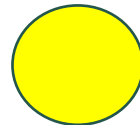
12.b. i Tesoman junaseisakkeen rakentaminen

12.b. ii Lempäälän junaliikenteen edellyttämien laiturimuutosten toteutus

12.b. iii Nokian asema-alueen kehityshankkeen suunnittelu ja toteutus

12.b. iv Oriveden asema-alueen kehityshankkeen suunnittelu ja toteutus pienin ensivaiheen toimenpitein

1.2 Joukkoliikennejärjestelmän kehittäminen

13.a. Seuturaitiotien osan 1 laajentamiseen (Hatanpään haara) kehitysvaihe:

13.b. Tampereen raitiotien osan 2 eteneminen kehitysvaiheeseen ja toteutukseen (keskusta–Hiedanranta–Lentävänniemi):

13.c. Raitiotien seudullisen laajenemisen eli seuturaitiotien yleissuunnitelma valmistuu ja laajentamisen toteutus suunnittelu käynnistetään tarkoituksenmukaisilla suunnilla.

13.d. Tampere ja Pirkkala käynnistävät kohti toteuttamista tähtäävän hankesuunnitelman laatimisen vuoden 2021 aikana ja mahdollisesti toteuttamissuunnitelman laatimisen vuonna 2023 osuuksilla Tays keskussairaala–Koilliskeskus ja Tampereen linja-autoasema–Härmälä–Pirkkala.

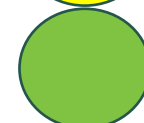
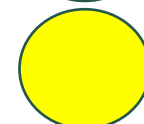
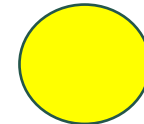
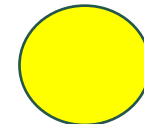
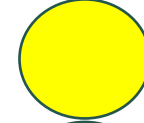
14. Kunnat lisäävät rahoitusta joukkoliikenteen palveluihin ja markkinointiin. Joukkoliikenteen runkolinjoille suunnitellaan ja toteutetaan joukkoliikennettä nopeuttavia ja joukkoliikenteen käytettävyyttä parantavia toimenpiteitä valtion ja kuntien yhteistyössä.

15. Valtion joukkoliikennetuki ja sen edellytykset. Ilmastoperusteinen joukkoliikenneavustus. Valtionavustus liikenteen palvelujen digitalisaatioon ja liikenteen palveluistumiseen.

16. Seudun joukkoliikenneviranomaisen ja kunnat sitoutuvat puhtaampien käyttövoimien käyttöönottoon.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

1.2. Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen

17. Kaupunkiseudulle laaditaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma 2.0, jossa käsitellään verkon, kunnossapidon ja seurannan kehittämisen tarpeet sekä määritellään toimenpiteet.

Toteutuminen

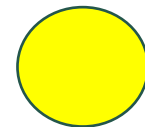
Edistyminen 2022

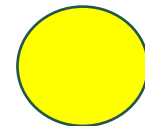
18.a. 0,83 miljoonaa euroa Tampereen seudun valtion väyläverkolla toteutettaviin kävelyn ja pyöräilyn edistämistoimenpiteisiin.

18.b. Valtionavustus kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen katuverkolla.

19. Kuntien rahoitus kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen.

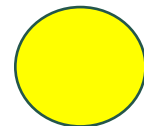
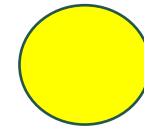
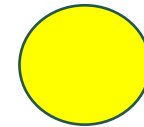

1.3 Liikkumisen palvelut ja matkakaketjut

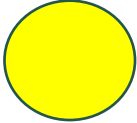

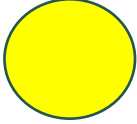

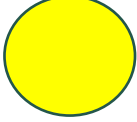

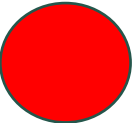

- 20.a. Määräraha sisältää sopimuksen kohdassa 12b esitetyt seisakkeita koskevat toimenpiteet, joita koskeva valtion rahoitusosuus on 4,5 milj. euroa. (=seuranta 12b)
- 20.b. Muun rahoituksen 3,95 milj. euroa kohdentamisesta sovitaan seudun liikennejärjestelmä-työryhmässä yhdessä valtio-osapuolen kanssa yhdessä sovituilla periaatteilla.
- 21. Kuntien ja valtion yhteistyössä laatima strateginen tiekartta ja digitaalinen tietopohja liikenteen automaation sekä uusien teknologioiden ja liikkumispalveluiden käyttöönotolle.
- 22. Valtion ja kuntien kehitysyhteistyö liikennettä ja liikenneinfrastruktuuria koskevan tiedon keräämiseksi ja hyödyntämiseksi. Kunnat kehittävät liikennepalveluiden tietorajapintoja lain vaatimustasoa laajemmin ja käyttöön uusia taustajärjestelmäpohjaisia lipputuotteita.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

1.3 Liikkumisen palvelut ja matkakaketjut

	Toteutuminen	Edistyminen 2022
• 23. Liikkumisen ohjauksen jalkauttamiseksi laaditaan seudullinen suunnitelma.		
• 24. Tampereen kaupunkiseudun liikenneturvallisuussuunnitelma päivitetään kuntien ja valtion yhteistyössä.		
• 25. Kunnat toimeenpaneovat pysäköinnin seudulliset kehittämisperiaatteet ja edistävät toimenpiteiden toteutumista.		
• 26. Valtio ja Tampere jatkavat Vaitinaron liittymän (vt 12/ kt 65) suunnittelua vuosina 2022-23.		

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Asuminen ja elinympäristön laatu

2.1 Riittävä ja monimuotoinen asuntotuotanto

27. Seudun asuntopoliittinen ohjelma päivitetään.

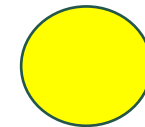
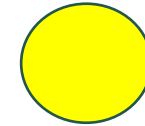
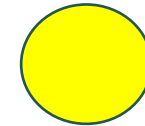
28. Seudulle valmistuu 13 400 asuntoa kauden 2020–2023 aikana. Asuntotuotannosta 80 % sijoittuu keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle. Asuntotuotannon kuntakohtaiset vähimmäistavoitteet kytetään joukkoliikenteen kehittämiseen.

29. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuus on seudulla 25 %, ja kuntien osuus määräytyy Rakennesuunnitelman 2040 jakotaulukon mukaan sopimuskauden alussa. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä ja kuntaosuudet tarkistetaan Asuntopoliittisen ohjelman päivityksessä, missä tavoitteena on suhteellisen osuuden nostaminen.

30. Kunnat päivittävät kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon tontinluovutusohjelmat.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

2.1 Riittävä ja monimuotoinen asuntotuotanto

31. Valtio osoittama käynnistysavustus 40-vuotisille keskusta- ja joukkoliikennevyöhykkeelle rakennettaville korkotukivuokra-asunnoille.

- 3000/asunto + 20 % puurakenteinen kerrostalo
- Selvitys käynnistysavustuksen nostamisesta.

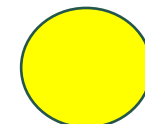
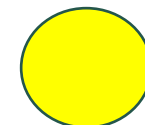
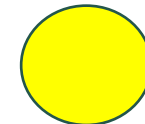
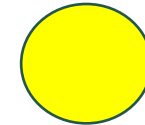
32. Valtio osoittaa kunnille kunnallistekniikka-avustusta keskusta- ja joukkoliikennevyöhykkeillä sijaitseville kohdealueille.

33. Valtio-omisteinen A-Kruunu rakennuttaa omistukseensa tavallisia 40-vuotisia korkotukivuokra-asuntoja seudulla.

34. Valtio luovuttaa kunnille maata myymällä, vaihtamalla ja tarvittaessa maankäyttösopimuksia hyödyntäen. Valtio vaikuttaa omistajaohjauksellaan siihen, että valtion tarpeista vapautuvat asuntorakentamiseen soveltuvat alueet luovutetaan kohtuuhintaisesti ensisijaisesti kunnille tai toissijaisesti muulle alueen lopulliselle asuntotuotannon tarjoajalle.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

2.2 Asuinympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

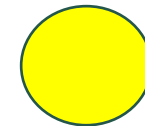
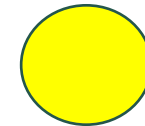
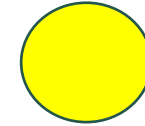
35. Kunnat kehittävät rakentamisen laadunohjausta ja asumisen innovaatioita sekä monipuolistavat asuntokantaa täydennysrakentamisella. Kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa hyödynnetään laaturyhmiä sekä konsepti-, suunnittelu- ja arkkitehtikilpailuja.

36. Kunnat tukevat asuinalueiden uudistumista mm. aktiivisella maapolitiikalla ja alueita täydentävällä kaavoituksella sekä edistämällä taloyhtiöissä tehtävää täydennysrakentamista sekä energiatehokkuustyötä.

37. Kunnat tukevat puurakentamista kaavoituksessaan ja tontinluovutusohjelmissaan.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

2.2 Asuinympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

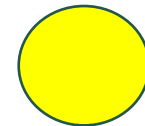
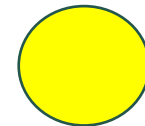
38. Seutuyhteistyössä laaditaan suunnitelma asuinalueiden eriytymiskehityksen ehkäisemiseen ja alueiden monipuoliseen kehittämiseen. Lisäksi otetaan käyttöön paikkatietopohjainen asuinalueiden eriytymiskehityksen seurantatyökalu.

38.1. Kunnat tavoittelevat asunnottomuuden puolittamista sopimuskaudella. Asunnottomuuden poistamiseksi laaditaan seudullisen tilannekuva ja toimenpiteet. Seudun kunnista Tampere osallistuu vuosina 2020–2023 hallitusohjelman mukaiseen asunnottomuuden yhteistyöohjelmaan.

38.2. Seudun kunnat kiinnittävät huomiota asuinalueiden tasapainoiseen kehitykseen. Valtio toteuttaa vuosina 2020–2022 poikkihallinnollisen lähiöiden kehittämisohjelman, josta kunnat voivat hakea avustusta.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

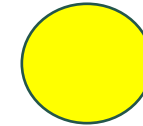
2.2 Asuinympäristön laadun sekä sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

39. Kunnat laativat rakenteen energiatehokkuuden kehitysohjelman, resursoivat toteuttamisen ja ottavat käyttöön yhdyskuntarakenteen ilmastovaikutuksia seuraavan työkalun.

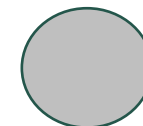
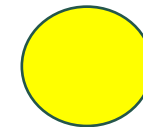
40. Seudun virkistysverkon tasalaatuisuus ja lähivirkistysalueiden riittävyys varmistetaan hyödyntäen suunnittelussa seudullisia seurantavälineitä, kuten viherkerrointa.

41. Ekologisen kompensaaion käyttöä pilotoidaan esimerkiksi isoissa infrastruktuurihankkeissa.

Toteutuminen

Edistyminen 2022

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Seudun tunnuslukuja ja karttoja

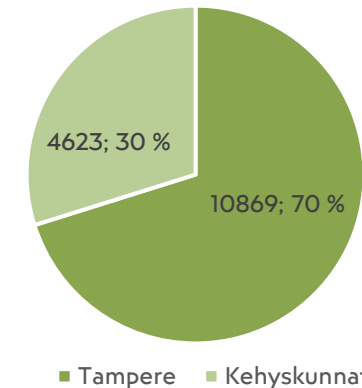

Väestönmuutos MAL-sopimuskaudella

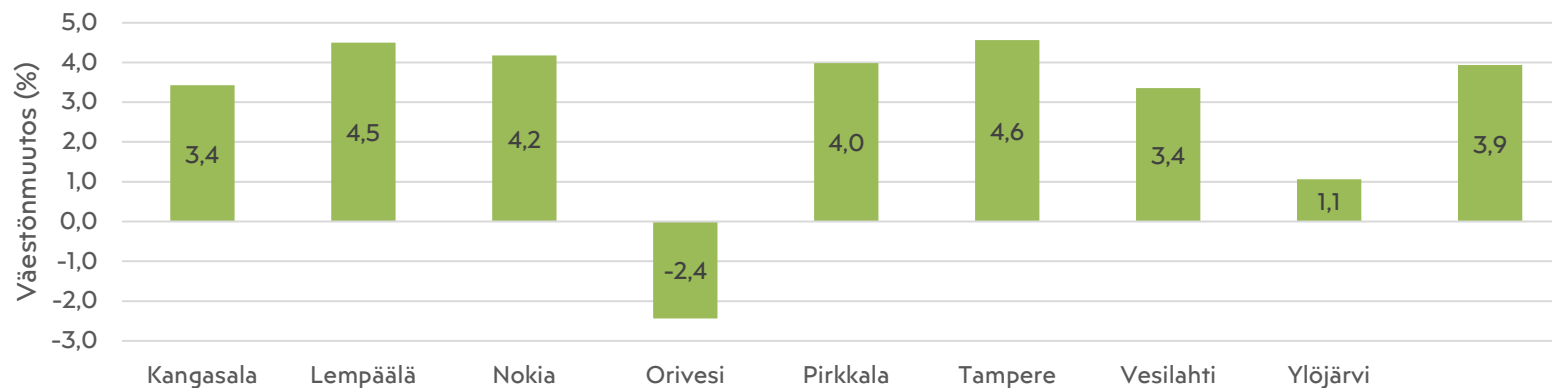
Väestönmuutos Tampereen kaupunkiseudulla vuosina 2020-2022

	2020	2021	2022	MAL-kausi
Kangasala	346	408	337	1091
Lempäälä	305	336	416	1057
Nokia	547	408	462	1417
Orivesi	-150	-30	-43	-223
Pirkkala	180	403	199	782
Tampere	2869	3214	4 786	10869
Vesilahti	12	77	57	146
Ylöjärvi	98	181	74	353
Kehyskunnat	1338	1783	1502	4623
Kaupunkiseutu	4207	4997	6288	15492

Väestönkasvun jakautuminen Tampereelle ja kehyskuntiin MAL-sopimuskausi 2020-2022

Suhteellinen väestönmuutos 2020-2022 (%)

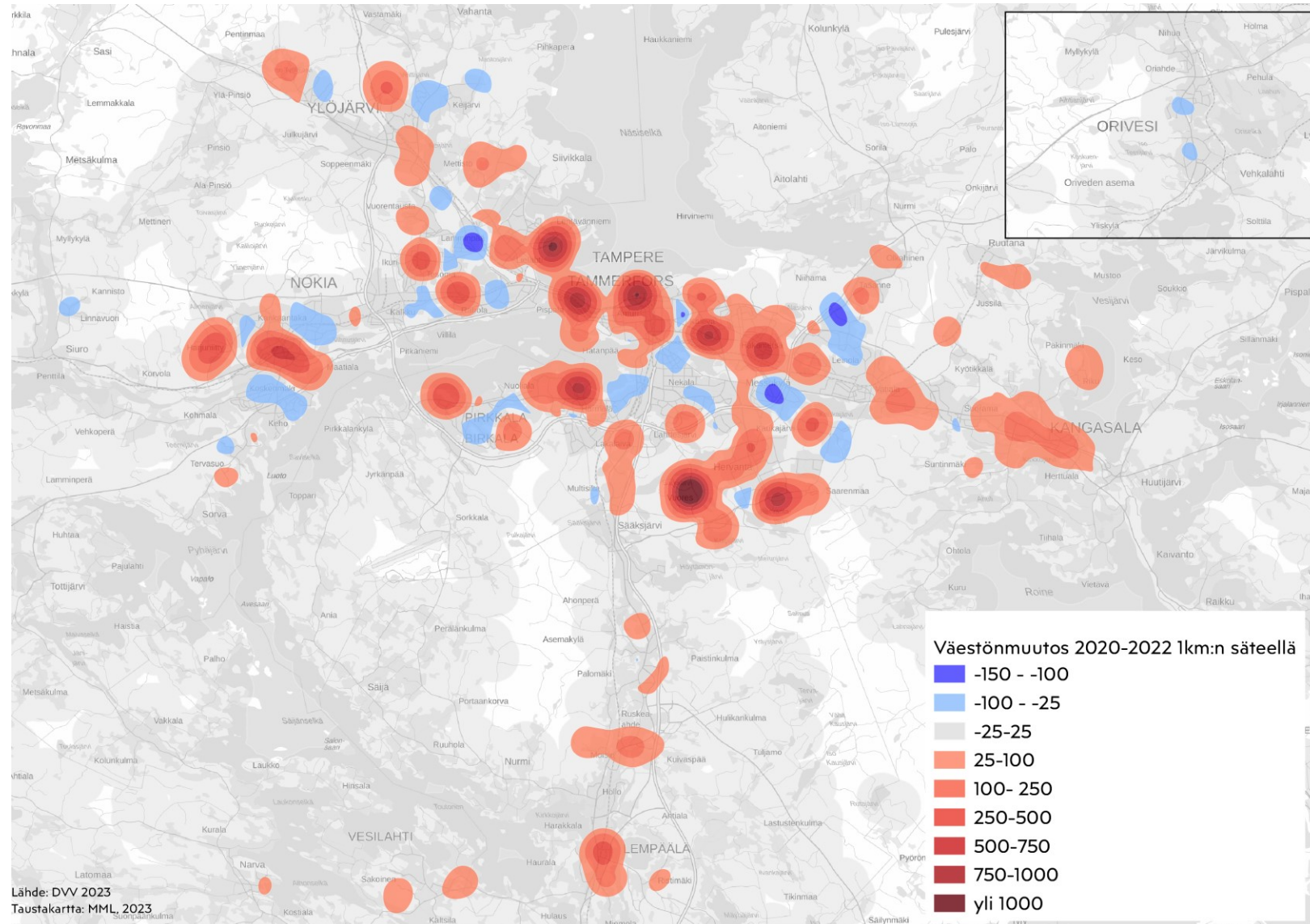
Tampereen kaupunkiseudun väestö on kasvanut MAL 4 -sopimuskauden aikana (2020-2022) 9204 asukkaalla. Väestönkasvusta noin 70 % on sijoittunut Tampereelle ja 30 % seudun kehyskuntiin.

Väestönmuutos MAL-sopimuskaudella

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Väestönmuutos yhdyskuntarakenteessa 2020-2022

Tampereen kaupunkiseudun väestönkasvu on sijoittunut yhdyskuntarakenteessa pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeille.

Suurimmat väestönlisäykset ovat tulleet Tampereen Vuorekseen, Ranta-Tampellaan, Santalahden alueelle sekä Niemenrantaan. Myös raitiotievyöhyke Kalevassa on saanut merkittävää väestönkasvua.

Kehyskunnissa kasvu on sijoittunut erityisesti Nokian, Kangasalan ja Lempäälän osalta keskusta-alueelle.

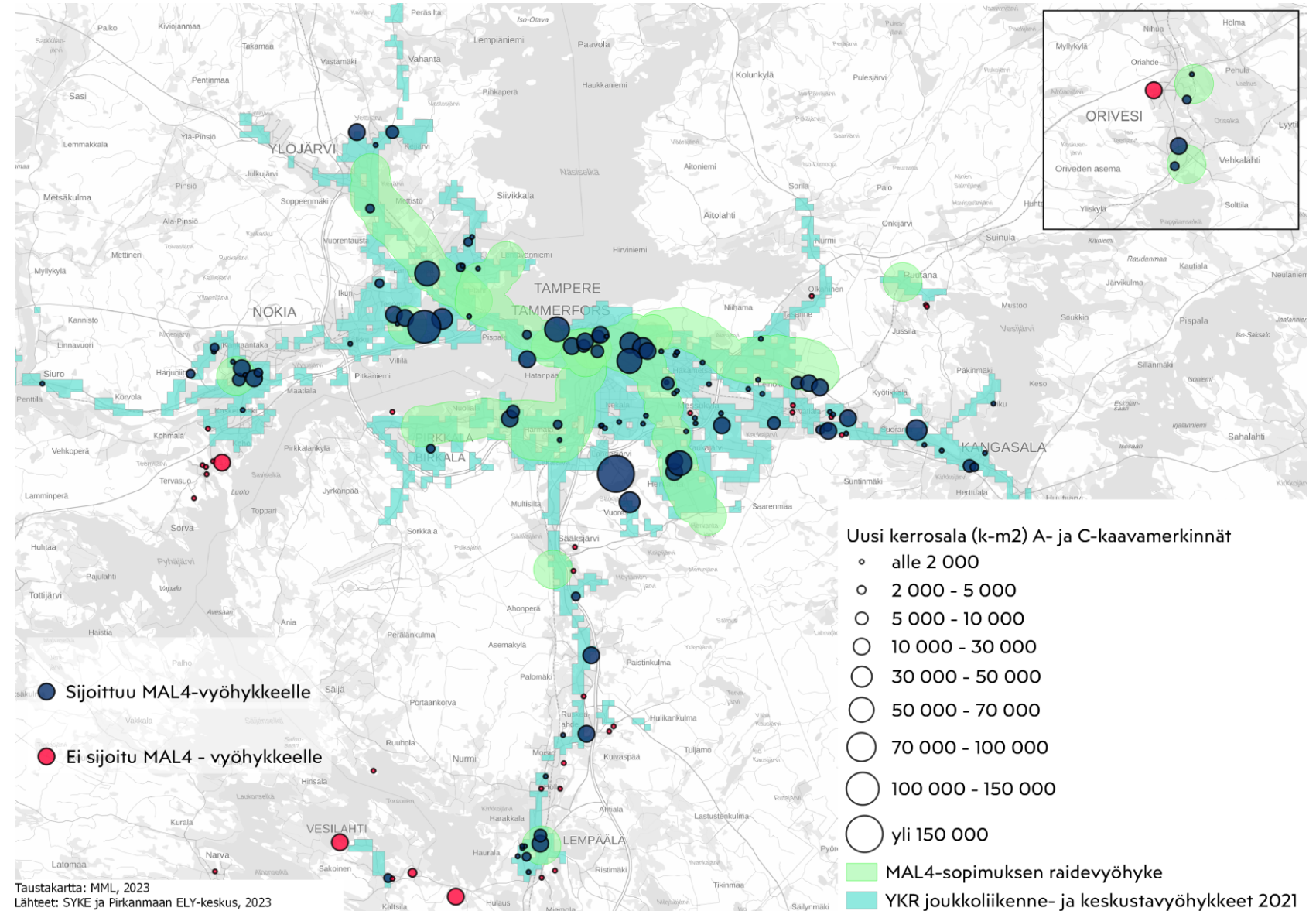

Hyväksytyt asumisen asemakaavat 2020-2022

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

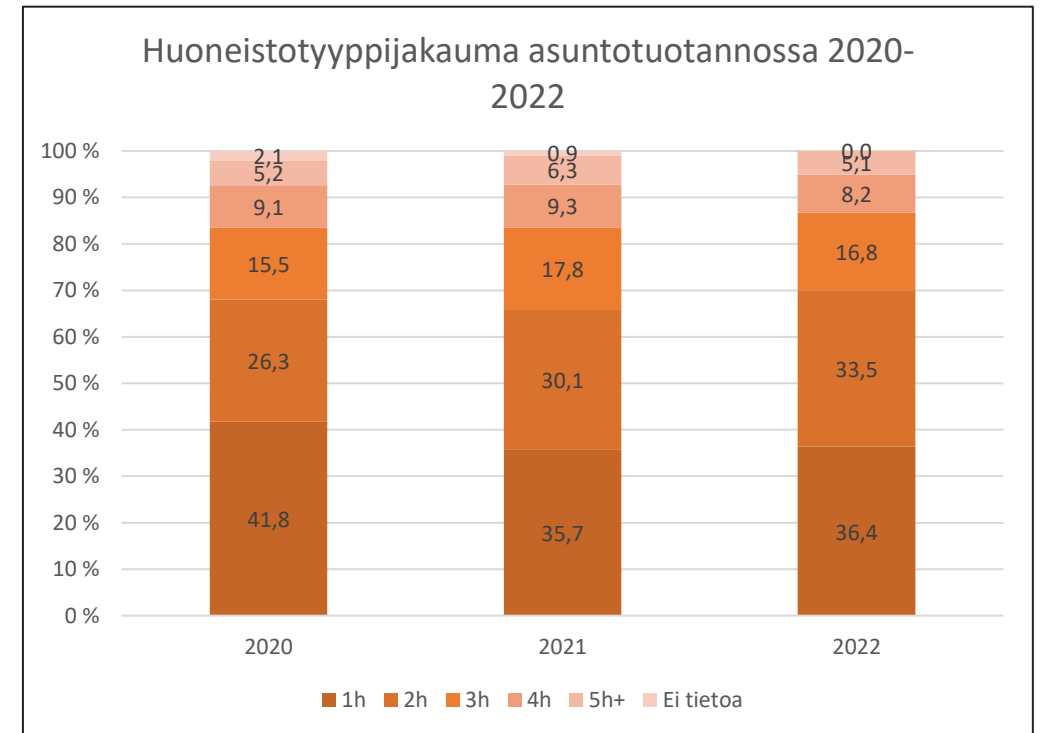
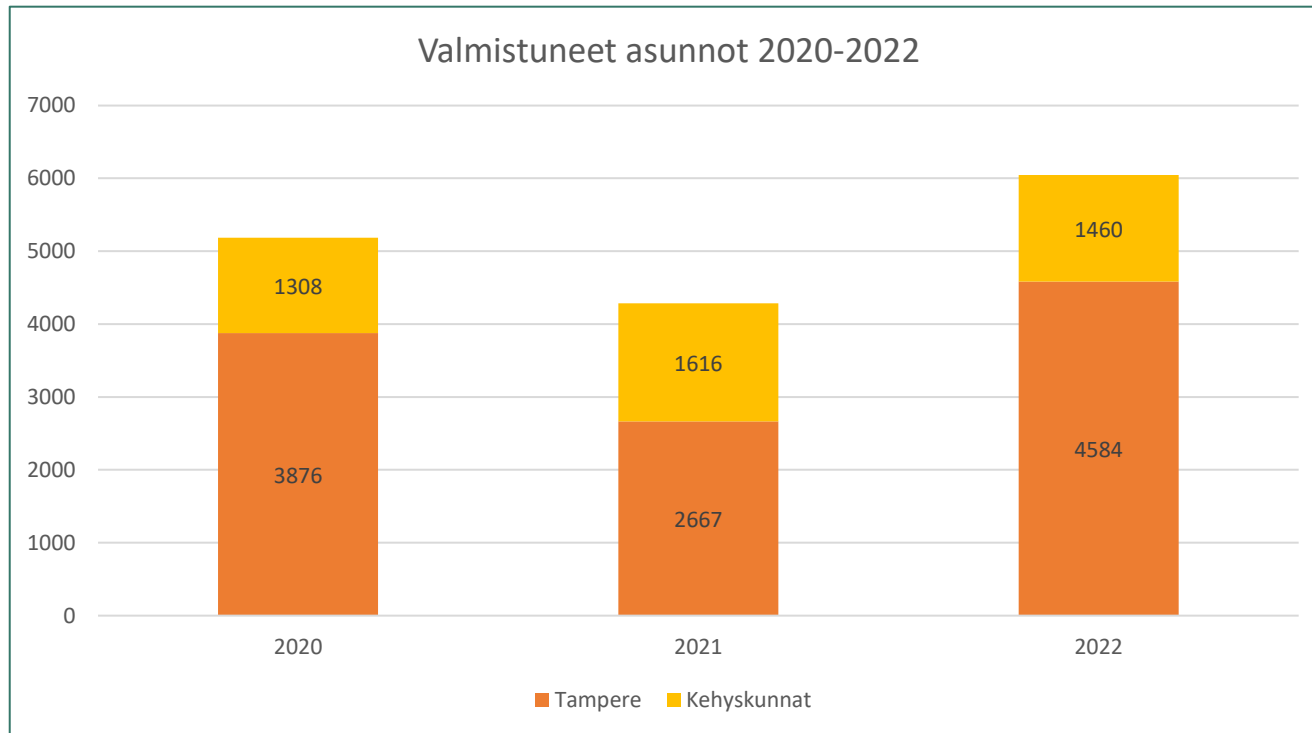
- MAL 4 -sopimuksen aikana (2020-2022) Tampereen kaupunkiseudun kunnissa on hyväksytty yhteensä 151 uutta asemakaavaa tai asemakaavan muutosta, joissa on osoitettu uutta, A- tai C-käyttötarkoitusten kerrosalaa.
- Näissä asemakaavoissa on uutta asumisen kerrosalaa yhteensä noin 1 227 000 kerrosneliometriä, josta 93 prosenttia sijoittuu MAL 4 -sopimuksen mukaiselle tavoitealueelle. (Tavoite 80 %)

Valmistuneet asunnot, MAL 4 -kausi

- Tampereen kaupunkiseudulla on valmistunut MAL 4 -kaudella, vuoden 2022 loppuun mennessä noin 15 500 uutta asuntoa. Tämä ylittää jo nyt koko MAL 4 -kauden tavoitteen 13 400 asuntoa.

- Asuntotuotanto on painottunut edelleen pieniin asuntoihin (yksiöiden osuus 36,4 % vuonna 2022).

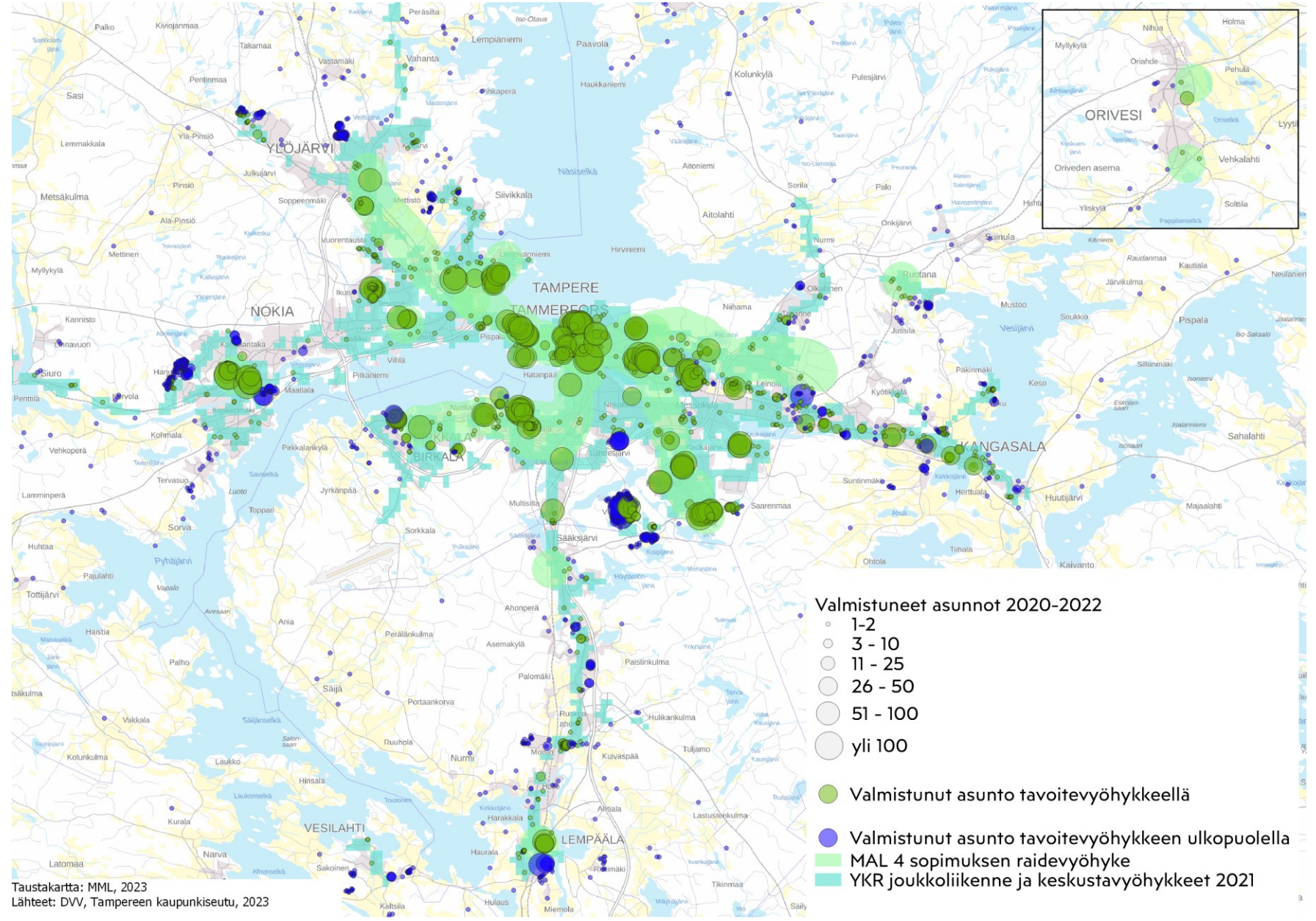

Valmistuneet asunnot, MAL 4 -kausi

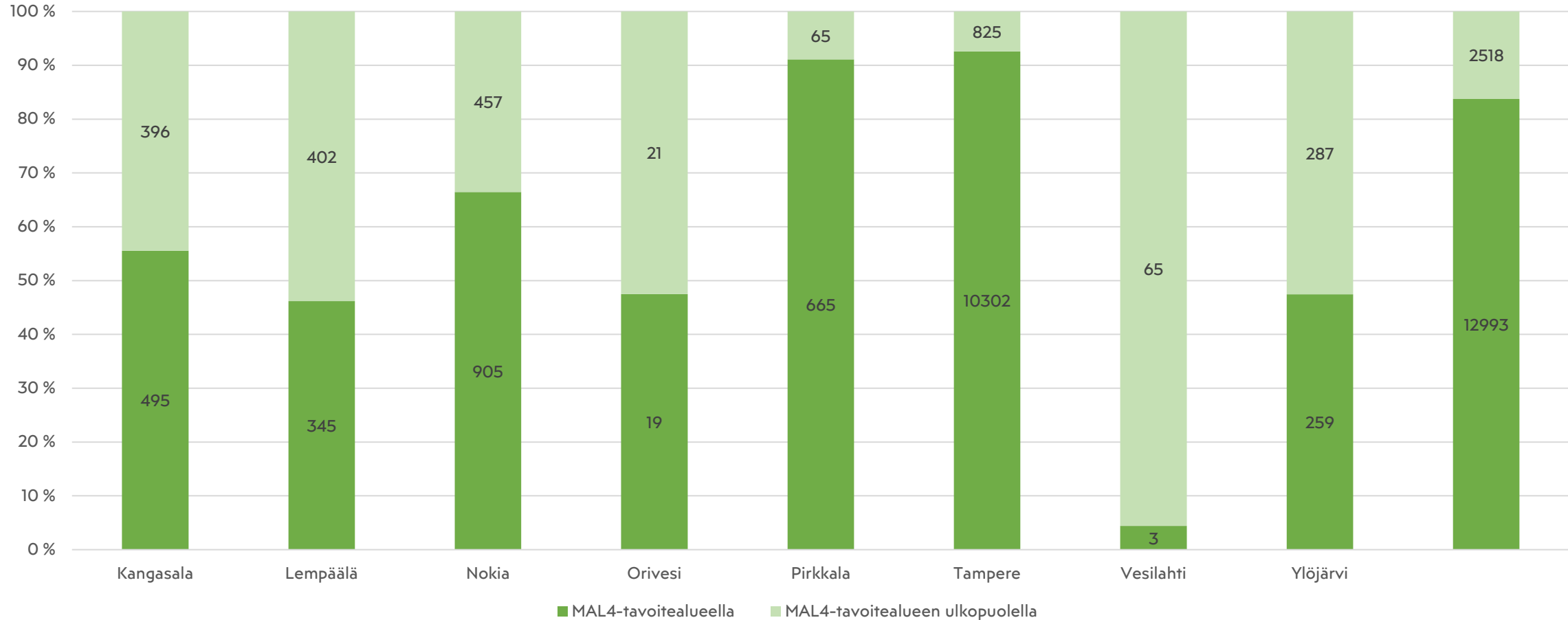
TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

- MAL4 -sopimuksen tavoitteena on, että 80 % asuntotuotannosta sijoittuu keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle.
- Vuosien 2020-2022 aikana noin 84 % asuntotuotannosta on sijoittunut tavoitevyöhykkeelle.

Asuntojen sijoittuminen MAL 4 -tavoitealueille

Asuntojen sijoittuminen MAL 4-sopimuksen tavoitealueelle 2020-2022

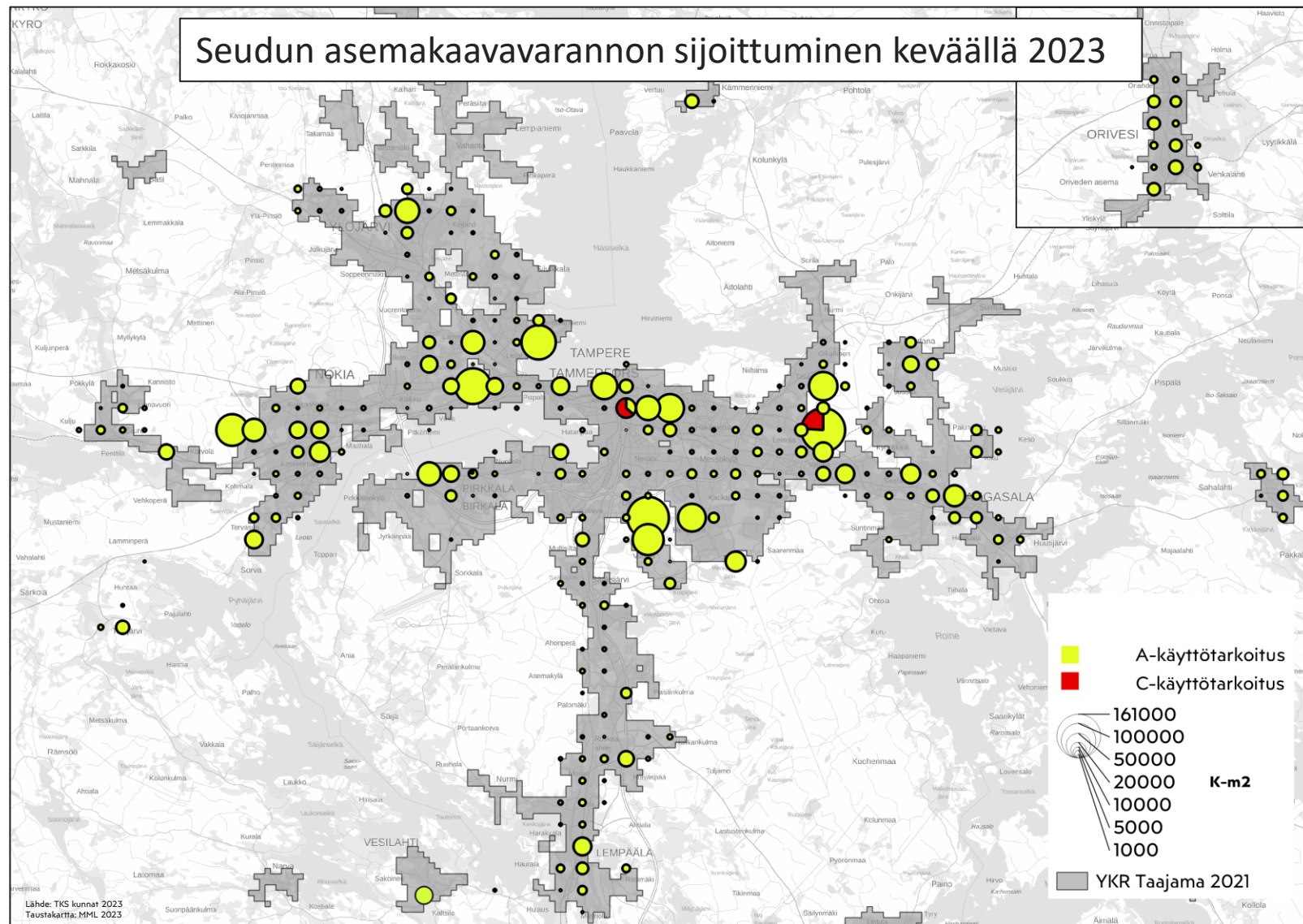

Asemakaavavaranto Tampereen seudulla 2022

Koko Tampereen seudun asumisen asemakaavavaranto oli keväällä 2023 noin **2 700 000** kerrosneliometriä. Varanto vastaa noin 10 vuoden väestönkasvun tarvetta kasvun ollessa noin 4100 asukasta vuodessa.

- Vuonna 2022 Tampereen kaupunkiseudun väestönkasvu ylsi ennätyslukemiin ylittäen 6000 asukasta. Vastaavalla vuosikasvulla varanto riittäisi noin 7 vuoden kasvun tarpeisiin.
- **MAL4-tavoitealueille** sijoittui asumisen varantoa noin 1 700 000 kerrosneliometriä. Määrä vastaa noin 6,4 vuoden koko seudun väestönkasvun tarvetta.
- **Taajama-alueelle (SYKE, 2019)** asumisen varantoa sijoittui noin **2 000 000** kerrosneliometriä, mikä vastaa noin 7,5 vuoden väestönkasvun tarvetta.

* Varannon arviointi= 65 k-m²/asukas, C-kerrosalasta asumiseen menee 50%

Huom: Vesilahden varannon määrä tarkentuu, sijainti viitteellinen (ei paikkatietoa)

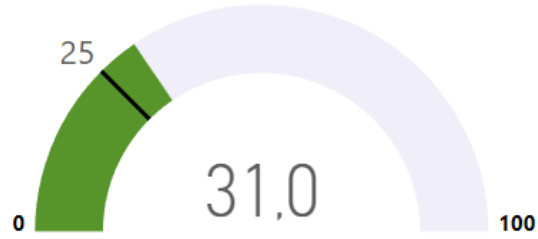
Tampereen kaupunkiseudun kohtuuhintaisten asuntojen tuotanto 2020-2023 (MAL4 - kausi)

Tampereen kaupunkiseudun MAL4 - kauden aikana valmistuneet ARA-tuetut asunnot sekä muu MAL-sopimuksen mukainen kohtuuhintainen, kuntakonsernin oma asuntotuotanto (ARA-vuokratasa vastaava, omakustannusperiaate).

MAL -kaudella valmistuneet kohtuuhintaiset asunnot

3113

MAL -kaudella valmistuneiden kohtuuhintaisten asuntojen osuus kokonaistuotantotavoitteesta (%)

Valitse kunta

- Valitse kaikki
- Kangasala
- Lempäälä
- Nokia
- Orivesi
- Pirkkala
- Tampere
- Ylöjärvi

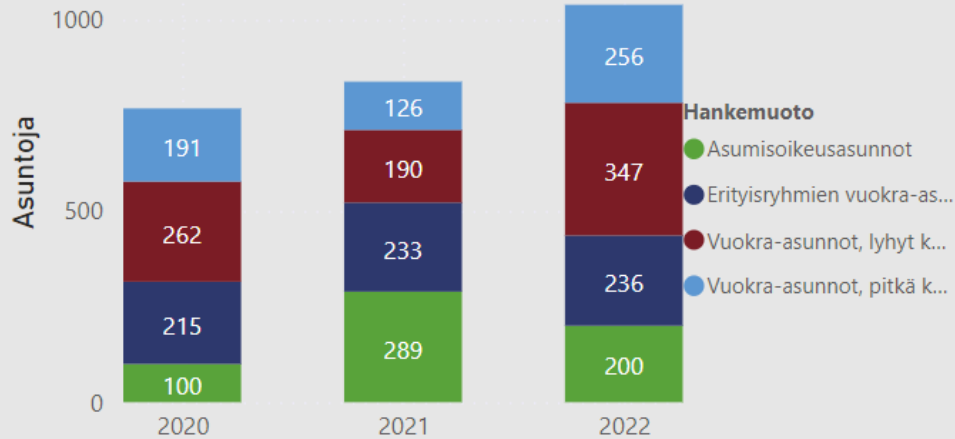
ARA-tuettu asuntotuotanto kunnittain

Kunta	2020	2021	2022	Yhteensä
Kangasala		117		117
Lempäälä	48	50	169	267
Nokia	88	133	39	260
Pirkkala		36	48	84
Tampere	577	488	783	1848
Ylöjärvi	55	46		101
Yhteensä	768	870	1039	2677

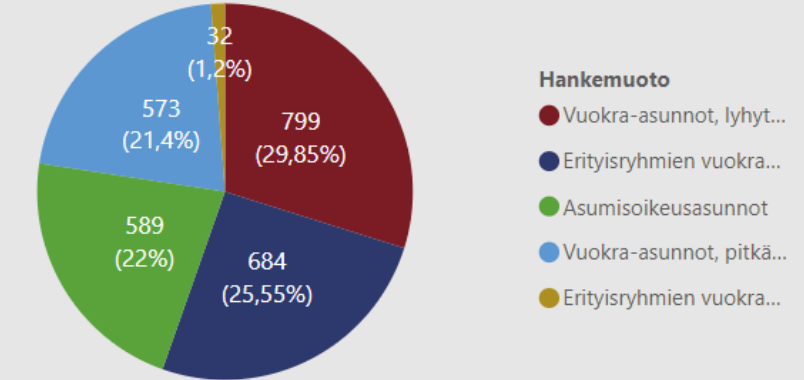
Kuntien oma kohtuuhintainen asuntotuotanto

Kunta	2020	2021	2022	Yhteensä
Lempäälä	8			8
Tampere	143	193	47	383
Yhteensä	151	193	47	391

Valmistuneet asunnot hankemuodoittain

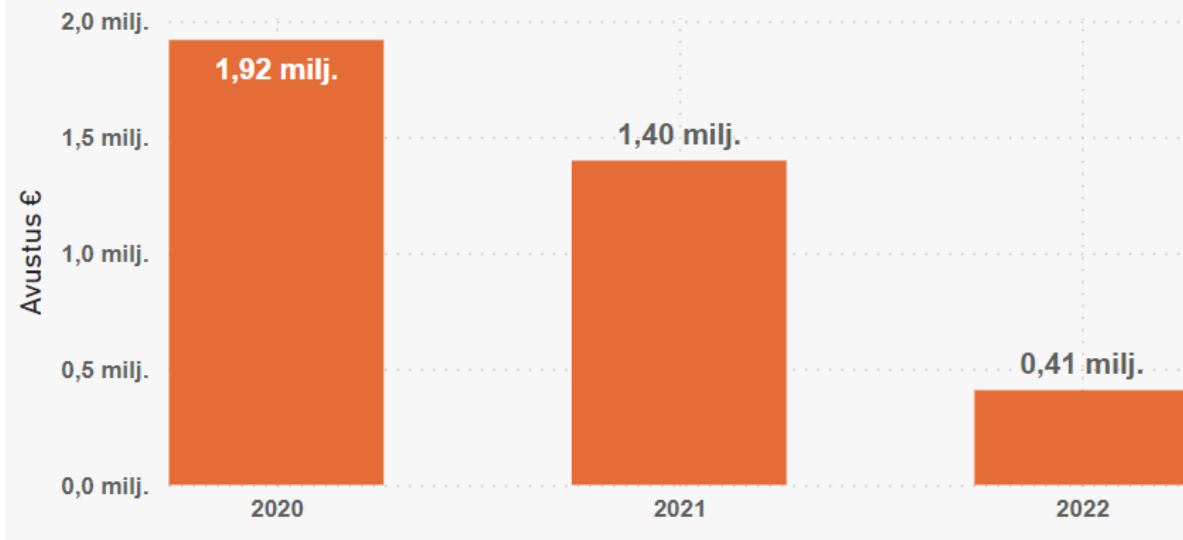

Valmistuneet asunnot hankemuodoittain

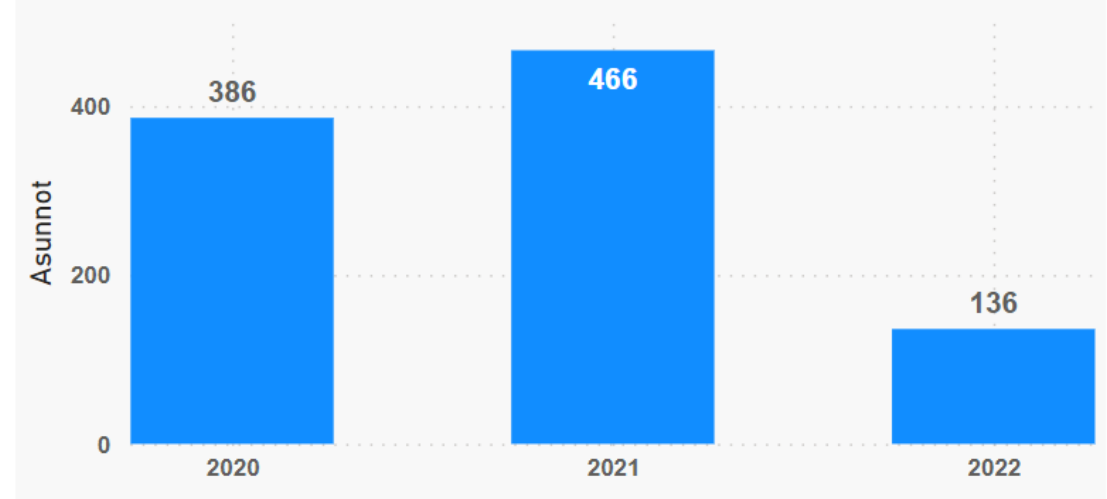

ARA:n käynnistysavustukset 2020-2023 (MAL4 kausi)

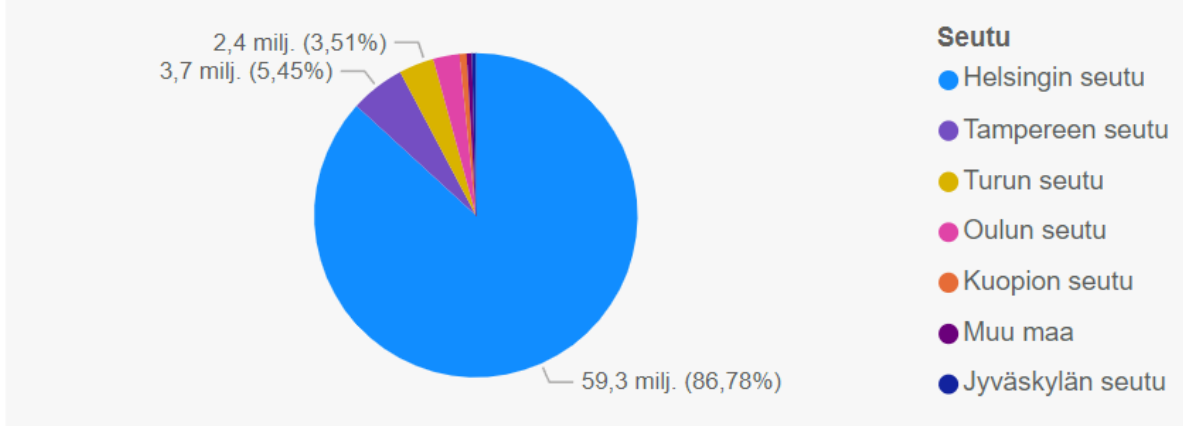
ARA:n käynnistysavustukset (€) 2020-2022, Tampereen seutu

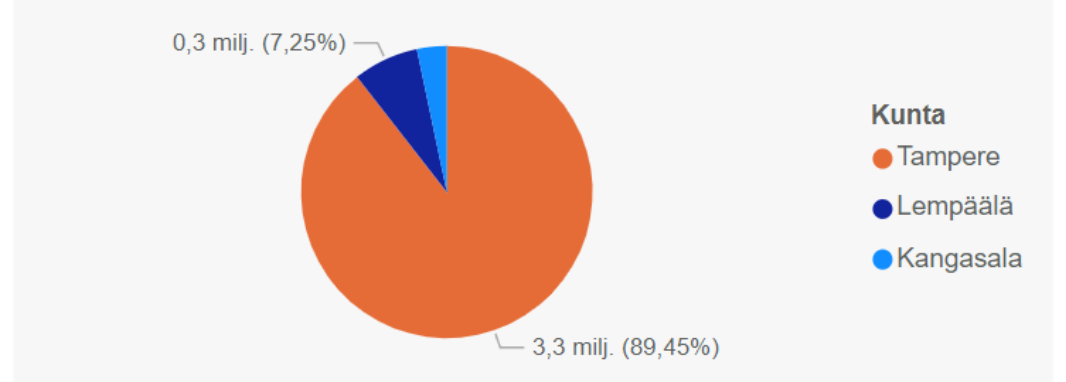
ARA:n käynnistysavustusta saaneiden asuntojen määrä Tampereen kaupunkiseudulla

ARA:n käynnistysavustukset 2020-2022 seuduittain

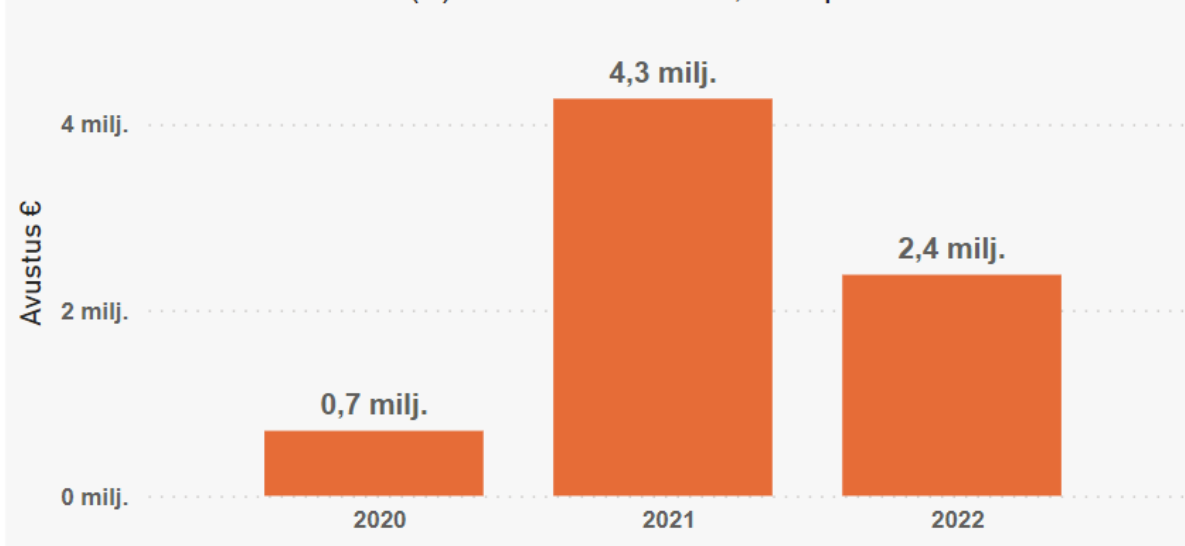
ARA:n käynnistysavustukset 2020-2022 kunnittain Tampereen kaupunkiseudulla

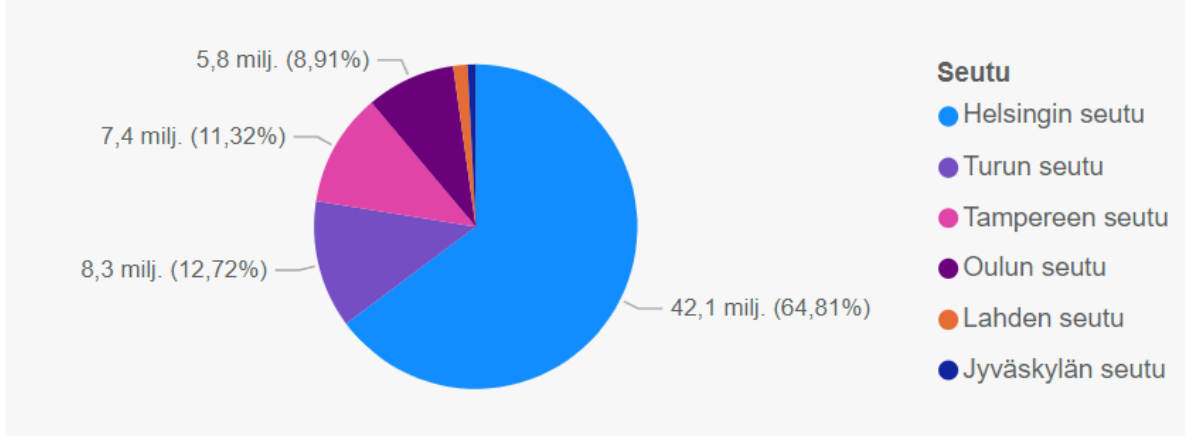

ARA:n infra-avustukset 2020-2023 (MAL4 kausi)

ARA:n infra-avustukset (€) MAL4 - kaudella, Tampereen seutu

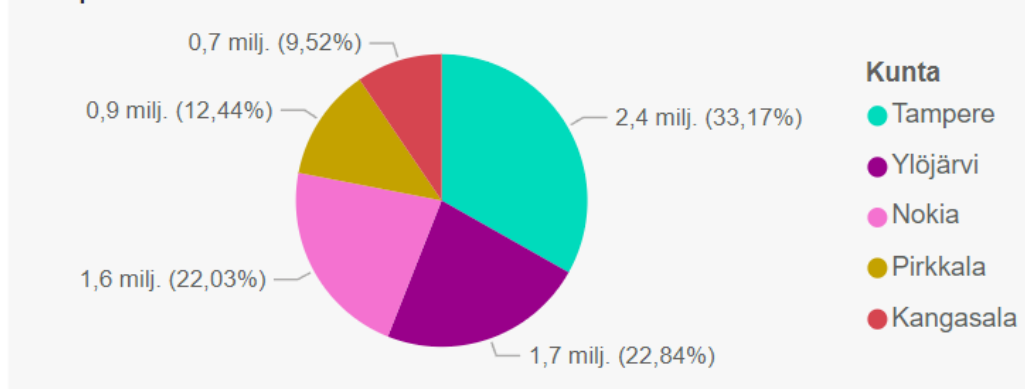

ARA:n infra-avustukset 2020-2022 seuduittain

Kunta	Alue/kohde	Avustus (€)	Asuntoja yht.	ARA-as. yht.	Vuosi
Tampere	Hatanpää	700000	470	165	2020
Nokia	Harjuniitty	1230000	410	125	2021
Tampere	Hervannan pohjoisakseli	1740000	936	280	2021
Pirkkala	Soukanlahti	915000	350	80	2021
Nokia	Tokeenkadun alue	390000	640	192	2021
Kangasala	Lemetyn asuin- ja työpaikka-alue	700000	240	40	2022
Ylöjärvi	Vuorentaustan uusi asuinalue	1680000	1080	80	2022
Yhteensä		7355000	4126	962	

ARA:n infra-avustukset 2020-2022 kunnittain Tampereen kaupunkiseudulla

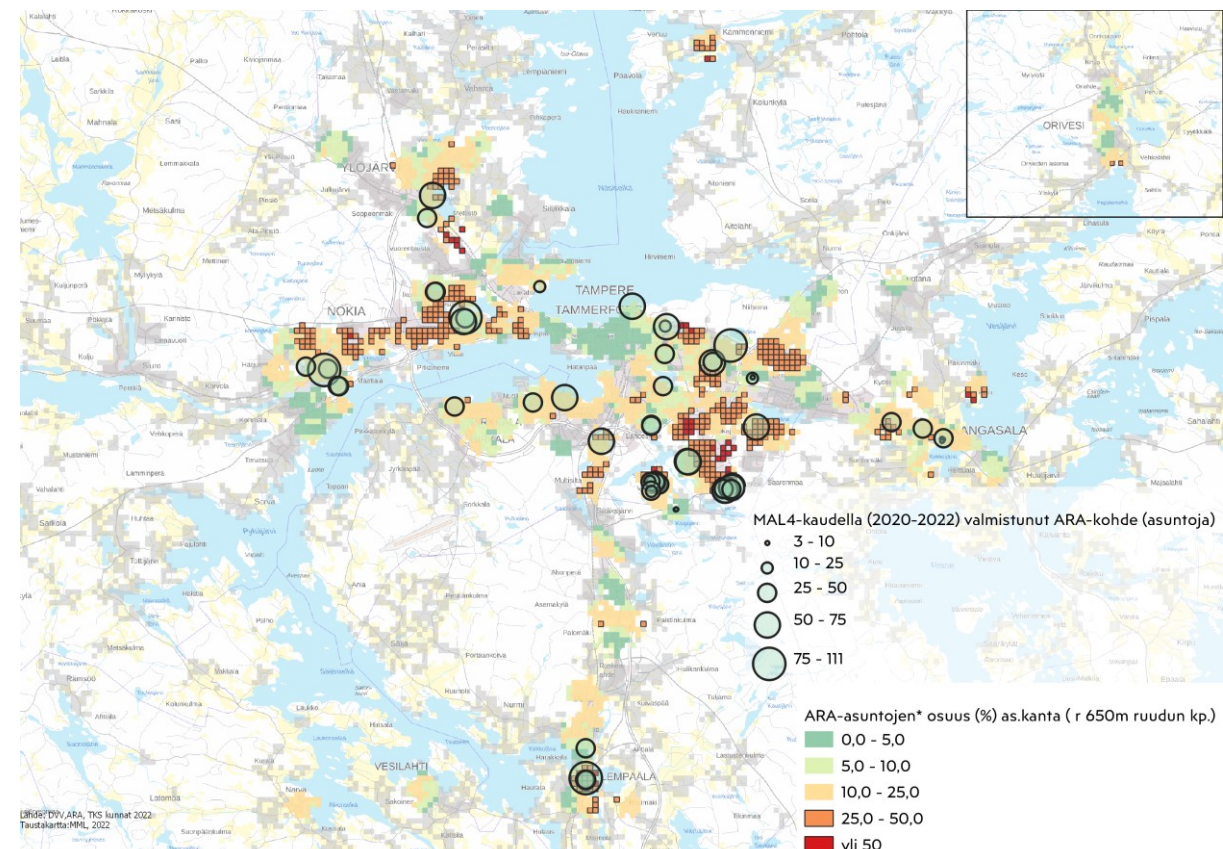

ARA-kohteiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteeseen

Vuonna 2021 valmistuneen seudun Asuntopoliittisen ohjelman seurantaohjelmaan kuuluu ARA-asuntojen sijoittumisen seuranta.

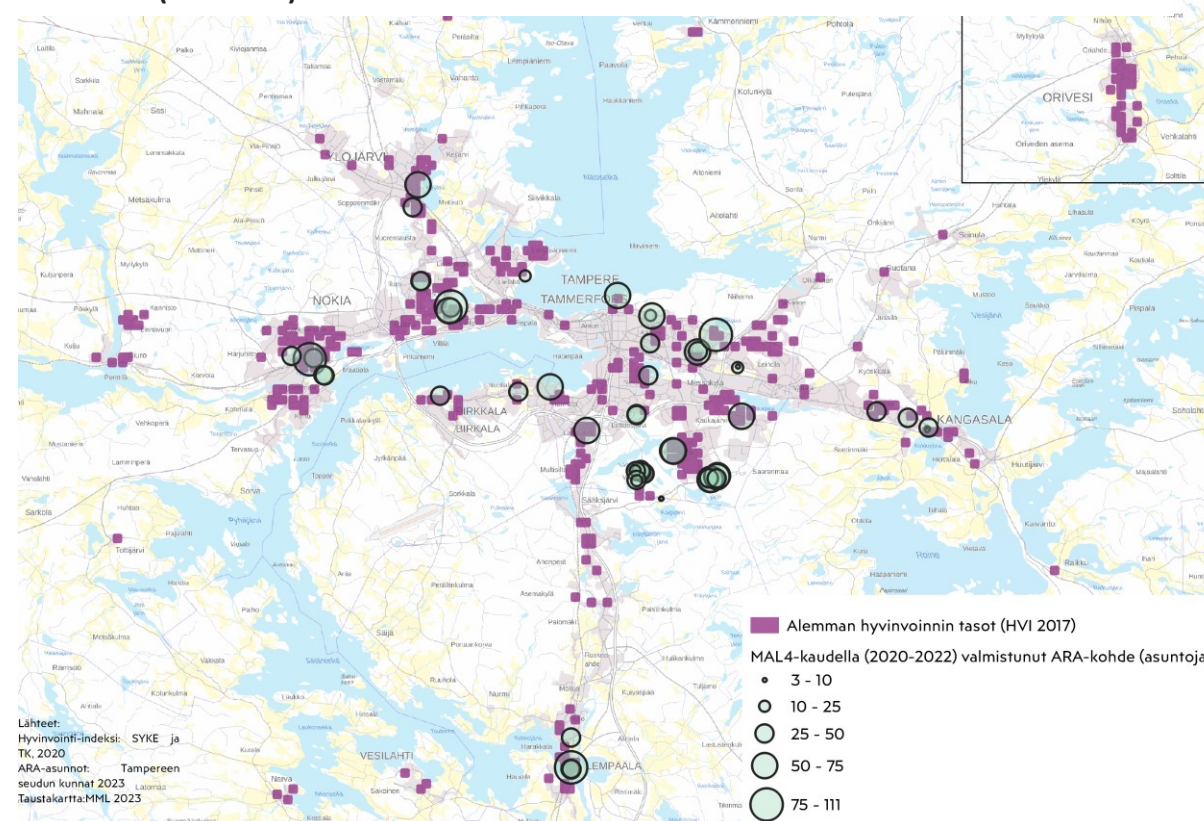
- MAL4-kaudella (2020-2023) rakennetusta 2677 ARA-rahoitteisesta asunnosta 785 (29 %) on sijoittunut alueille, jolla vähintään 25 % asutokannasta on rajoitusten alaista ARA-asutokantaa vuonna 2022.
- 1295 uutta ARA-rahoitteista asuntoa on sijoittunut seudun hyvinvointi-indeksiin (2017) mukaisille alemman hyvinvoinnin tasoille. Tämä vastaa noin 48 % kaikista MAL-kauden uusista ARA-asunnoista.

ARA-asuntojen * osuus asutokannasta 2021 sekä uusien ARA-kohteiden sijoittuminen

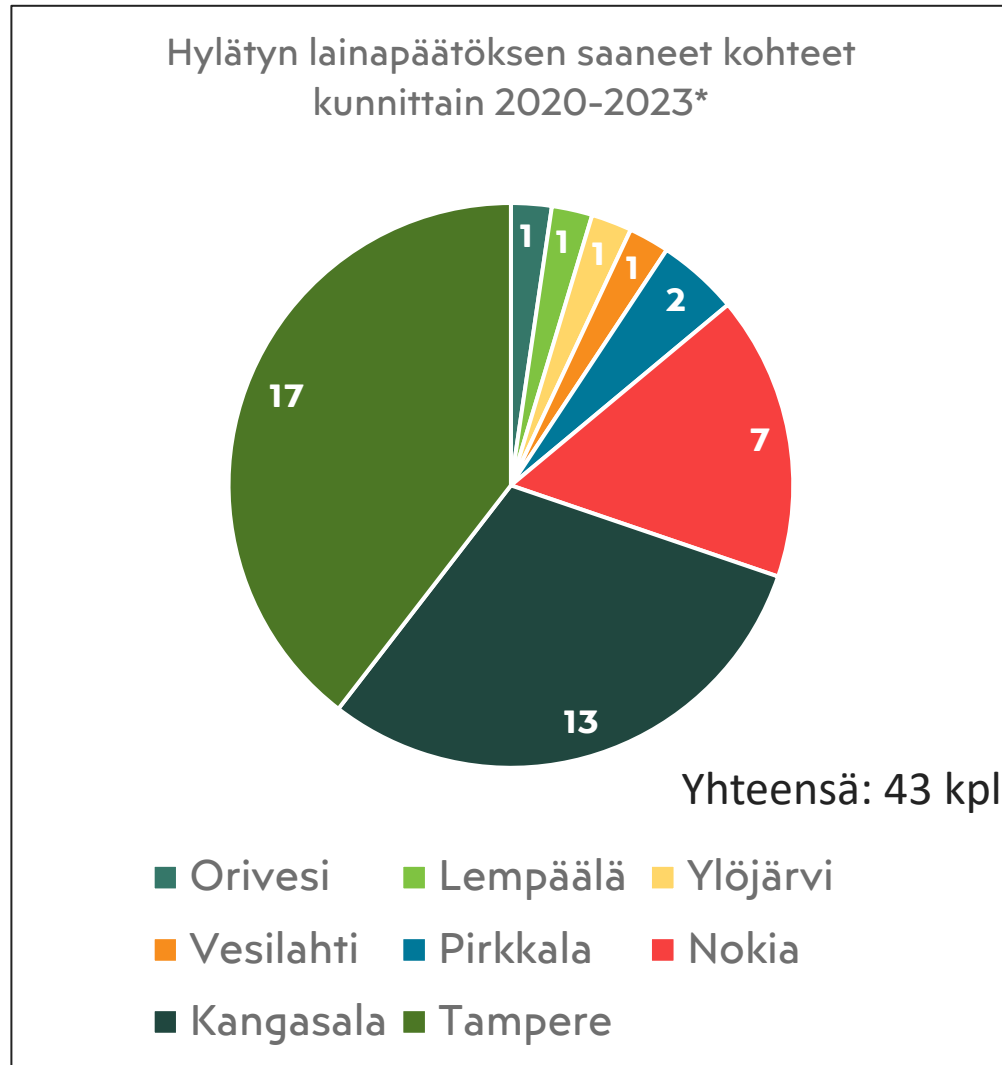
*mukana rajoitusten alaiset ARA-kohteet

MAL-kaudella rakennettujen ARA-asuntojen sijoittuminen alemman hyvinvoinnin tasoille** (HVI 2017)

** Alemmalla hyvinvoinnin tasolla tarkoitetaan alueellisen eriytymisen selvityksessä tunnistettuja alueita, joilla on muuhun seutuun verrattuna työttömyyttä, matalampi tulotaso ja koulutustaso. Aineisto kuvaa vuoden 2017 tilannetta.

Hylätyt ARA-kohteet 2020-2023

Sisältää sekä uudistuotanto (35 kpl) että perusparannuskohteet (8kpl)

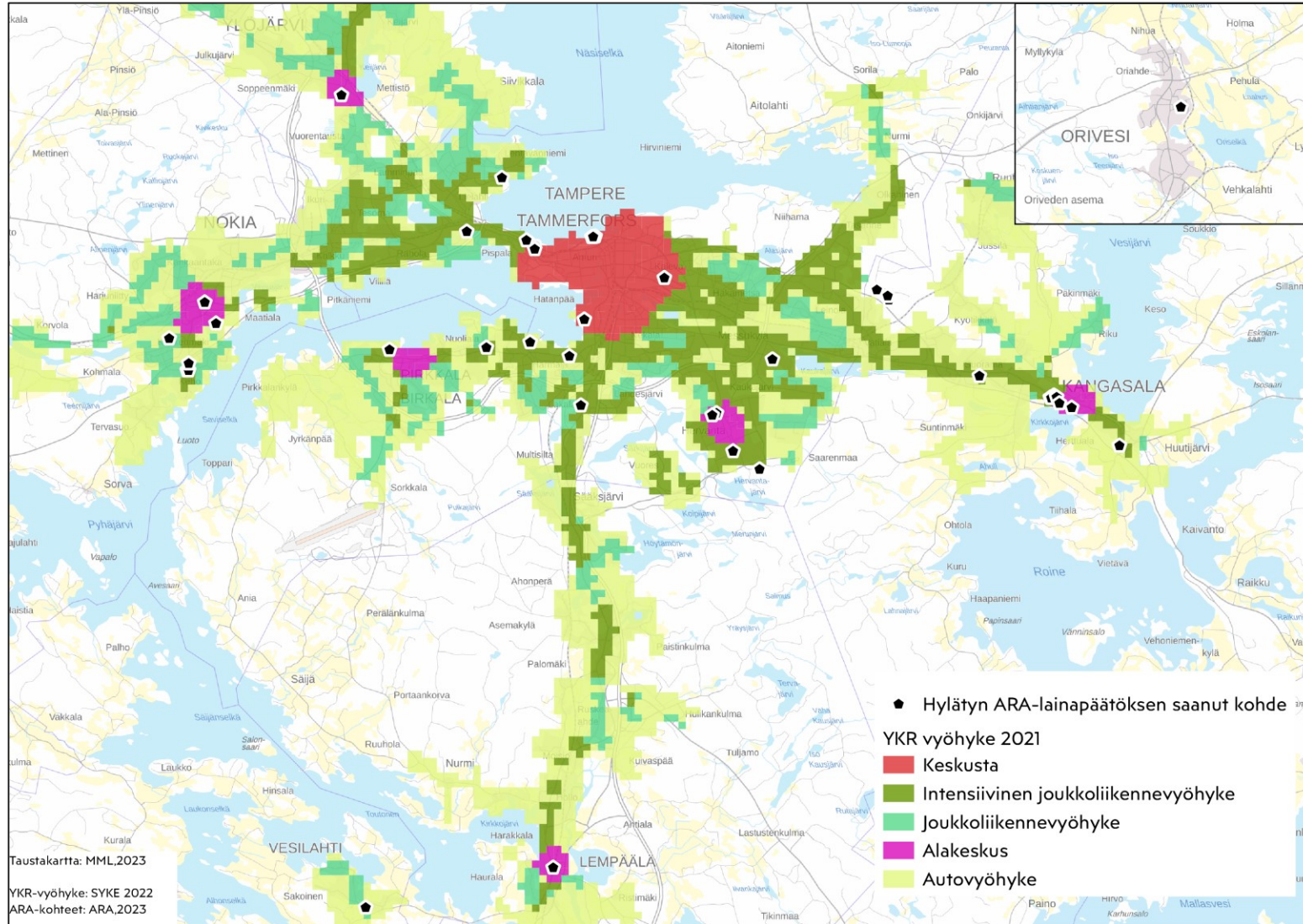
Mukana ovat myös osapäätösvaiheessa tai sen jälkeen hylätyt kohteet.

* Kesäkuuhun 2023 mennessä

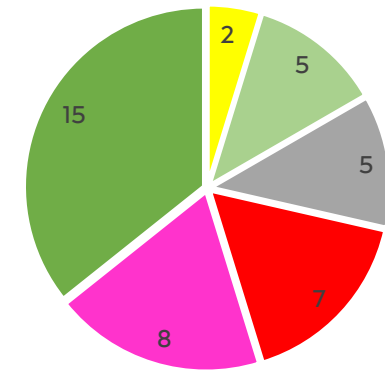

Hylätyt ARA-kohteet 2020-2023

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Hylättyjen ARA-kohteiden (2020-2023) sijoittuminen YKR-vyöhykkeille

- Autovyöhyke
- Joukkoliikennevyöhyke
- Vyöhykkeiden ulkopuolella
- Keskusta (Tampere)
- Alakeskus
- Intensiivinen joukkoliikennevyöhyke

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Kustannustehokkaan
MAL-rahoituksen kohdentaminen

Vuosille 2020-2022 allokoitu valtionrahoitus (kohta 18a)

- Teiskontien seudullinen pääreitti välillä Kekkosentie–Heikkilänkatu, enintään 780 000 euroa.
  - ELY-keskus käytti hankkeeseen vuonna 2021 780 000 euroa. Hankkeeseen myönnettiin lisärahoitus, 200 000 MAL-rahoituksesta, jonka myötä valtion koko rahoitus hankkeeseen oli 926 553 euroa.
  - Tampereen kaupunki käytti vuonna 2021 Teiskontien pyöräväylän toteuttamiseen 875 000 euroa.
- Kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien paikallinen kehittäminen, mm. pyöräpysäköinti linja-autoasemille, 50 000 euroa, on käytetty valtion toimesta.
- MAL-sopimuksen sisältämä valtionrahoitus 0,83M€ on allokoitu kokonaisuudessaan em. kohteille. Em. Kohteissa ei raportoidun mukaisesti ole täysin toteutunut 50-50 kustannusjako, mutta kunnat ovat toisaalta toteuttanut vastaavia toimia muualla, joita ei ole raportoitu.

Vuosille 2020-2022 allokoitu valtionrahoitus (kohta 20b) ja seurantatilanne 9.8.2023

Seudun liikennejärjestelmätyöryhmälle allokoitavaksi vastuutettu rahoitus 3,95 miljoonaa euroa on allokoitu kokonaisuudessaan kokouksessa 21.9.2022. Seuraavissa taulukoissa on kuvattu rahoituseurannan tilanne 9.8.2023. Rahoituseurannassa on tunnistettavissa haasteita, jotka liittyvät mm. budjetointitapojen eroihin kunnissa ja ELY:ssä.

ELY:n MAL-rahoituksen kohdentaminen	2020-2021	2022	2023	Suunniteltu valtion rahoitus	Seuranta 12/2022		
	ELY osuus max	ELY osuus	ELY osuus		Toteutunut valtion rahoitus	Kuntarahoitus yhteensä	Huomiot
Tampere	45000	200000	0	245000			
Lakalaivan moottoritiehen tukeutuvien kaukoliikennepysäkkien suunnittelu	25000				0		0 Suunnittelu ei ole vielä käynnistynyt
Tampereentien bussiliikenteen pysäkkien sijaintiin ja käytettävyyteen liittyvä toteuttamiseen tähtäävä selvitys ja suunnittelu (Lempäälän kanssa yht. 40 000)	20 000				0		
Teiskontien pyörätien lisärahoitus		200 000			146553,99	(875000 koko hanke)	Kuntarahoitus tarkoittaa koko hankkeen rahoitusta. Poimittu kevään 2023 kustannuseurannasta, jolla korvattu aiemmin virheelliseksi tunnistettu kirjaus (694000 euroa). (926553,99 oli valtion koko rahoitus hjankkeesta ja 780 000 oli käpy rahaa, loput tavallista MAL-rahaa
Nokia	0	0	100000	100000			
Suunnittelu: Vt12 suuntaisen alueellisen pyöräilyn pääreitit parantaminen välillä Vihola - Sorvantie, tie-/katusuunnittelu. Valtion osuus max. 100 000 euroa.			100000		0		suunnittelu ei ole käynnistynyt.
Ylöjärvi	200000	0	250000	450000			
Vaasantien ramppi, välillä VT3 - Kuruntie, pysäkkijärjestelyt	200000				151181,72		valmis
Kiertoliittymä: Kuruntie-Asuntilantie, Ylöjärvi. Valtion osuus 250 000 euroa			250000		0		kaupungin hanke, josta ei ole syntynyt vielä valtiolta laskutettavaa: Painopenkka v.2023. Lopullinen rakentaminen syksy 2024 alkaen.
Kangasala	0	300000	0	300000			
Kangasala alikulku		300000			158500,75	247499,25	kesken (Kuntarahoituksessa mukana toteutuksen kaupungin ja Veden kustannusarvio sekä suunnittelukustannukset. Toteutuneet kustannukset vuonna 2022 suunnittelu 114 500 € + rakentaminen 142 000 €)
Lempäälä	70 000	950 000	0	1 020 000			
Sääksjärven bussipysäkkien siirto ja kevyen liikenteen yhteyden linjaus toteuttamiseen tähtäävä suunnittelu (LJ 9.6.2021)	50 000				0		
Tampereentien bussiliikenteen pysäkkien sijaintiin ja käytettävyyteen liittyvä toteuttamiseen tähtäävä selvitys ja suunnittelu (Tampereen kanssa yht. 40 000)(LJ 9.6.2021)	20 000				0		
Lempäälän kiertoliittymät toteutus		950 000			837988,49		valmis

Vuosille 2020-2022 allokoitu valtionrahoitus (kohta 20b) ja seurantatilanne 9.8.2023

ELY:n MAL-rahoituksen kohdentaminen	2020-2021	2022	Suunniteltu valtion rahoitus 2023		Seuranta 12/2022		
	ELY osuus max	ELY osuus	ELY osuus		Toteutunut valtion rahoitus	Kuntarahoitus yhteensä	Huomiot
Pirkkala	600 000	300 000	100 000	1 000 000			
Naistenmatkantiiden-Nuolialantiiden-Ilmailukadun jatko	600 000				620102,88		Ylimenevä osuus kustannettu ELY-keskuksen normaalista väylänpidon rahasta,
Naistenmatkantiiden jkpp laatukäytävä (rivi lisätty 12.6.2023 ELY/Arto Luoma)		300000			300000	1 145 757,86	LJ 16.2.2022 vaihdettu ohjelmaan siinä aiemmin olleen jkpp-väylän leventämisen sijaan, jota ei kannattanut raitiotielinjauksen takia tehdä,
Mt 13783 Sorkkalantie, jkpp -suunnittelu. Valtion alustava osuus max. 100 000 euroa.			100000		9940		Esiselvitys valmistunut, sovittava suunniteltavasta ratkaisusta,
Orivesi	0	0	850000	850000			
Kävely- ja pyörätieyhteyksien rakentaminen Oriveden Asematielle mt 3261 välillä kt 58 – Eräjärventie, rakennushanke. Valtion osuus enin-tään 850 000 euroa			850000		31657,65		Tähän mennessä suunnittelukustannukset, rakennusurakasta tarjoukset saatu sisään, lisäksi tulee hankintapalvelujen kustannukset.
Vesilahti	0	150000	0	150000			
Vesilahden kävely ja pyöräiliikenne		150000			43312,69		Toteutus alkamassa ELY:n kanssa. Hakala Jukka Elystä vetää Osuunnittelua.
Seutu	85000	100000	0	185000			
Joukkoliikenteen liva-etuuksien nykytilaselvitys ja ehdotus kehittämistoimenpiteiksi	25000				0		Ei ole käynnistynyt, ELY:ssä tehty aiemmin selvitys omien liittymien osalta.
Liityntäpysäköinnin toteuttamiseen tähtäävä suunnittelu (100 000 euroa vuodelle 2021) (kohdistetaan liikennejärjestelmätyöryhmän elokuun 2021 kokouksessa) PALAUTETTIIN ESISELVITYKSEN POHJALTA POTTIIN LJ:N SYYSKUUN 2021 KOKOUKSESSA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Palautettiin MAL-pottiin, koska sopivia kohteita ei löytynyt.
Seudullisten suunnitelmien toimeenpano ja toteuttamisen edellytykset: Seudullinen pyöräilyn pääväylien laatutasotavoiteselvitys ja inventoinnit.	50 000				32500		Vuoden 2022 alussa käynnistetty strateginen selvitys jonka rahoituksesta sovittu: ELY 12500 e, Tampere 7000 e, Nokia, Kangasala, Ylöjärvi, Lempäälä, Pirkkala á 1000 e, Orivesi, Vesilahti á 250 e. Loppu MAL-rahoitus hyödynnetään tarkemman tason Oselvityksessä (inventoinnit ja kehittämistarpeet).
Seudun kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelma: : kuntaosuus ohjelmoinnin yhteydessä		100 000			75000		Vuoden 2022 alussa käynnistetään strateginen selvitys asiakastarpeiden ja alueellisten erityispiirteiden tunnistamiseksi. Rahoituksesta sovittu: ELY 15000 e TKS 15 000. -> Ainakin tämä osuus on käytetty (12/2023) Loppu MAL-rahoitus hyödynnetään tarkemman tason selvityksessä (kestävän ja turvallisen liikkumisen Osuunnitelma)
Mt 130 Tampereentien / Lempääläntien kestävän liikkumisen käytävän suunnittelu: esiselvitys	10000				9000		

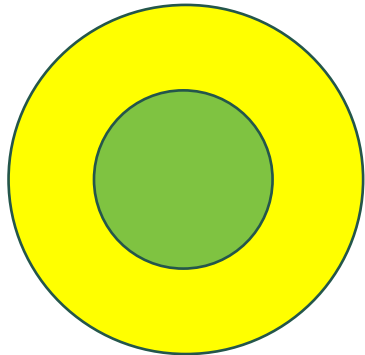
TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Toimenpiteiden etenemisen kuvaukset

---

1. Kunnat päivittävät yhteistyössä Rakennesuunnitelman 2040 ja ohjelmoivat sen toteutuksen ja toimeenpanon. Seudun joukkoliikennejärjestelmän kehityskuva määritetään rakennesuunnitelman päivityksen yhteydessä.

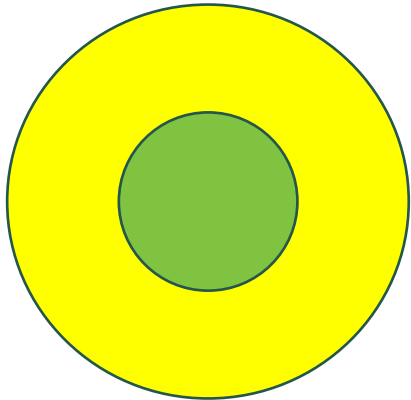

Rakennesuunnitelman päivitys aloitettiin vuoden 2022 aikana. (Päivitys on valmistunut toukokuussa 2023.) Suunnitelmaan täsmennetään seudun yhdyskuntarakenteen tärkeimmät painopistealueet: seudulliset keskustat ylikunnallisten palveluiden sekä toimistorakentamisen sijainteina, seudullinen joukkoliikenne, seudun viherrakenne, kasvun kohdentamisen vyöhykkeet ja periaatteet laadukkaalle asumiselle sekä seudullisesti merkittävät työpaikka-alueet teollisuuden ja logistiikan tarpeisiin ja näitä palveleva liikennejärjestelmä.

Seudun joukkoliikennejärjestelmän kehityskuva on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2022, kun mm. seudullisen lähijunaliikenteen tavoitteellinen tulevaisuuskuva ja tiekartta toteutukselle selvityksen tulokset ovat hyödynnettävissä.

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenteen kehityskuvatyötä on laadittu Tampereen kaupunkiseudun ja seudun joukkoliikenneviranomaisen yhdessä tilaamassa ja ohjaamassa seudullisessa yhteistyössä. Työssä on seudullisen vuorovaikutuksen, skenaariotyöskentelyn, asiantuntija-arviointien sekä rakennesuunnitelman valmisteluun synkronoidun tietotuotannon avulla muodostettu asiantuntijanäkemyksistä suuntaviivoista joukkoliikenteen seudullisesti merkittävään kehittämiseen. Suuntaviivat pitävät sisällään mm. joukkoliikenteen vyöhykekohtaiset kulkutapavoitteet sekä strategiset kärjet niiden saavuttamiseksi. (Työ on valmistunut toukokuussa 2023)

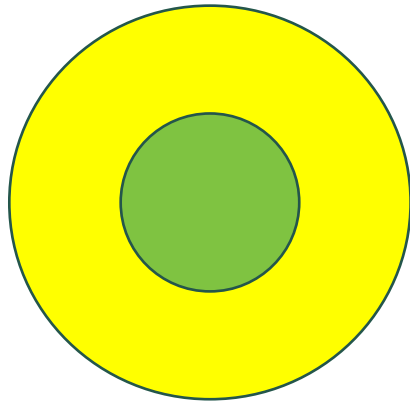
2. Kunnat kaavoittavat asumisen uudistuotannon pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Uudesta asuinkerrosalasta vähintään 80 % sijoitetaan keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeille (liite: kartta).

Tampereen kaupunkiseudun kunnissa vuonna 2022 hyväksytyissä asemakaavoissa syntyi uutta A- ja C-pääkäyttötarkoituksille merkittyä kerrosalaa yhteensä noin 335 000 kerrosneliometriä.

MAL 4 -sopimuskauden aikana (2020-2022) on uutta asumisen kerrosalaa syntynyt yhteensä noin 1 227 000 kerrosneliometriä. Tästä kerrosalasta noin 93 % on sijoittunut MAL4 -sopimuksessa mainituille kohdealueille keskustoihin, aluekeskuksiin sekä joukkoliikennevyöhykkeille.

3. Kunnat edistävät keskustavyöhykkeiden kehittymistä ja ohjaavat työvoima- ja palveluintensiivistä työpaikkarakentamista keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeelle ja tavaraliikennettä tuottavaa työpaikkatoimintaa kehälle ja sisääntuloväylille.

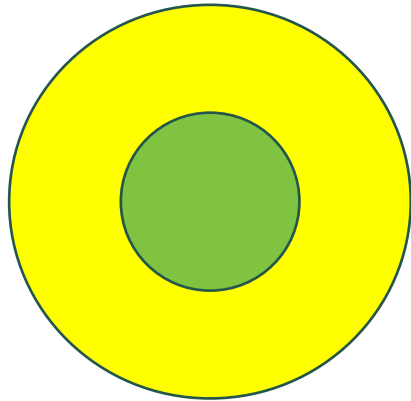

MAL 4 -sopimuksen aikana (2020-2021) Tampereen kaupunkiseudun kunnissa on hyväksytty yhteensä 35 asemakaavaa, joissa on osoitettu uutta K, T , P tai Y kerrosalaa.

Suurin osa uudesta kerrosalasta on ollut teollisuustoimintoihin varattua T-kerrosalaa, joka on sijoittunut erityisesti kehätien sekä sisääntuloväylien läheisyyteen.

Keskustavyöhykkeiden osalta uutta kerrosalaa on tullut yleisten rakennusten Y-käyttötarkoituksen kaava-alueille.

4. Kunnat huolehtivat rakenteen keskeisien osien riittävästä kaavavarannosta siten, että asumisen, palveluiden ja työpaikkarakentamisen asemakaavavaranto vastaa viiden vuoden kehityksen tarvetta.

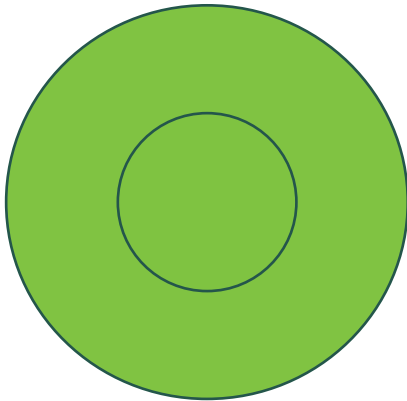
MAL4 –tavoitealueilla sijaitsi keväällä 2023 asumiseen tarkoitettua kerrosalaa noin 1 700 000 kerrosneliometriä. Varanto vastaa noin 6,4 vuoden koko seudun väestönkasvua, kasvun ollessa noin 4100 asukasta vuodessa.*

Taajama-alueerajauksella (SYKE, 2020) sijaitsi keväällä 2022 asumiseen tarkoitettua kerrosalaa noin 2 000 000 kerrosneliometriä. Varanto vastaa noin 7,5 vuoden koko seudun väestönkasvua, kasvun ollessa noin 4100 asukasta vuodessa.*

Koko Tampereen seudun asumisen asemakaavavaranto oli keväällä 2021 noin 2 700 000 kerrosneliometriä. Varanto vastaa noin 10 vuoden väestönkasvun tarvetta kasvun ollessa noin 4100 asukasta vuodessa.*

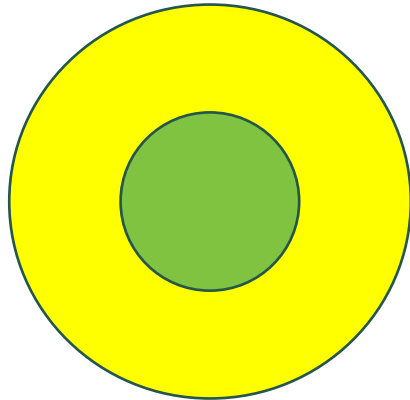
* Varannon arviointi= 65 k-m²/asukas, C-kerrosalasta asumiseen menee 50%

5. Kunnat kehittävät yhteistyössä keskustoja ja asemanseutuja seudullisesti tuotettavien tilannekuvia hyödyntäen.

Vuonna 2021 perustettiin keskustojen kehittämisen työryhmä. Työryhmän tehtäväksi on muodostunut kuntien keskinäisen vuoropuhelu ja hyvien käytäntöjen jakaminen keskustojen kehittämisessä. Työryhmä alusti rakennesuunnitelman tarkistuksessa keskustojen määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Työryhmän tehtävänä on seudullisen keskustabarometrin kautta ylläpitää tilannekuvaa seudun keskustojen nykytilasta.

6. Seudullisesti merkittävien yritysalueiden/elinkeinovyöhykkeiden vahvistamiseksi määritellään kehittämissperiaatteet rakenteen eri sijainneilla. Kehittämisen tueksi luodaan paikkatietopohjainen seurantaväline.

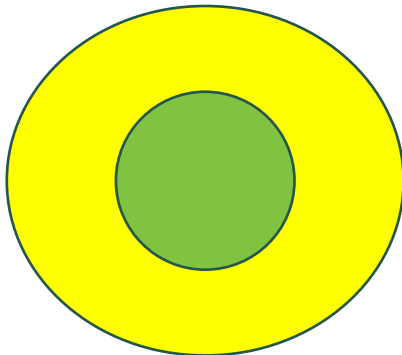

Seudullisesti merkittävät yritysalueet ja näiden toiminnallinen profiili määriteltiin Business Tampereen tunnistamien yritysekosysteemien kautta osana kansallisen MAL-verkoston koordinoimaa Kaupunkiseuduille elinvoimaa -teemaverkostohanketta. Hankkeessa määritellyt elinkeinovyöhykkeet kytketään osaksi seudun uutta rakennesuunnitelmaa.

Yritysalueiden/elinkeinovyöhykkeiden paikkatietopohjainen seurantaväline kehitetään osana Tampereen kaupunkiseudun koordinoimaa Seutudigi-hanketta, jonka tarkoituksena on kehittää uudelle rakennesuunnitelmalle paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä.

Yritysalueet määriteltiin vuoden 2022 puolella ja näiden seuranta viimeistellään vuonna 2023.

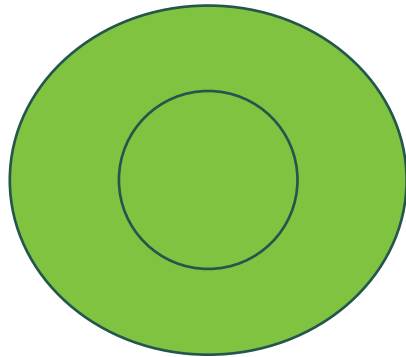
7. Valtio ja kunnat jatkavat Tampereen ja Helsingin välisen nopean ratayhteyden (Suomi-radon) suunnittelua osana hankeyhtiöyhteistyötä.

Suomiradan vaihtoehtoisten reittien alustavat suunnitelmat ja vaikutustenarvioinnit valmistuivat syksyllä 2022. Selvitysten osalta täydennyksiä tehtiin loppuvuodesta 2022/alkuvuodesta 2023. Päätös linjausvaihtoehdosta jatkosuunnitteluun tehtänee 2023.

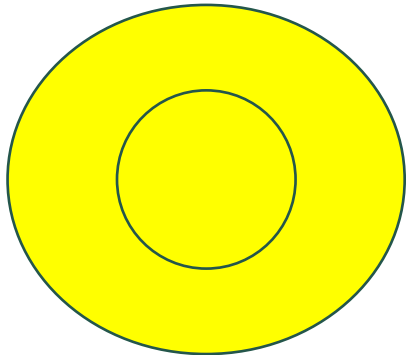

8. Selvitys lähijunaliikenteen tulevaisuuden kehittämistarpeista osana liikennejärjestelmätyötä.

Lähijunaliikenteen tavoitteellinen tulevaisuuskuva vuosille 2030 ja 2050 ja tiekartta toteutukselle on hyväksytty seutuhallituksen päätöksellä 22.6.2022. Työssä toteutettiin laajaa vuorovaikutusta seudun sisällä. Valtio toimija osallistui säännöllisesti asiantuntijatyöskentelyyn ja antoi panoksensa myös poliittiseen keskusteluun. Selvitystä voi pitää hyvin onnistuneena. Työssä toteutetun laajan vuorovaikutuksen ja asiantuntijatyöskentelyn avulla pystyttiin muodostamaan seudun sisällä yhtenäinen näkemys, johon myös valtion toimijoiden nähdään mahdolliseksi sitoutua, poliittisesti herkässä ja hyvin kompleksisessa teemassa. Selvityksen jatkotyönä käynnistettiin välittömästi seudun ratakapasiteettiselvitys Väyläviraston ja seudun kuntien yhteistyössä. Käynnistetty työ toimeenpani em. työssä määritettyjä tiekarttoja. Seudun liikennejärjestelmätyöryhmän ohjauksen mukaisesti työssä fokuoitiin erityisesti lyhyellä aikajänteellä mahdollisiin palvelu- ja seisakelisäyksiin. (Ratakapasiteettiselvitys valmistui huhtikuussa 2023.)

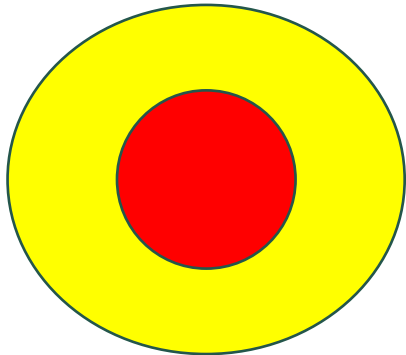
9. Tampereen kaupunki ja valtio jatkavat yhteistyössä Tampereen asemakeskuksen ja henkilöratapihan kokonaisuuden valmistelua myöhemmin sovittavaa toteutusta varten.

Tampere: Henkilöratapihan rakennussuunnitelma on edennyt aikataulun mukaan. Hanke sisältyy Väyläviraston investointiohjelmaan 2022-2029, mutta toteutuksen aloittamiseksi vuonna 2023 tarvittavaa rahoituspäätöstä ei tehty. Asemakeskuksen I-vaiheen asemakaavatyö on ollut tauolla ja alueen kokonaiskehittämiselle on etsitty vaihtoehtoista ratkaisua.

Henkilöratapihahankkeeseen sisältyvien Itsenäisyydenkadun ja Ratapihankadun kehittämisen edellyttämät asemakaavamuutokset on laadittu erillisinä asemakaavoina. Väylävirasto: Sisältyy päivitettyyn vuosien 2024-2031 investointiohjelmaan.

10. Valtio ja kunnat jatkavat Tampereen järjestelyratapihan yhdyskuntarakenteellisten estevaikutusten vähentämisen yhteistyötä sekä mahdolliseen uuteen sijoituspaikkaa liittyvää selvitystyötä.

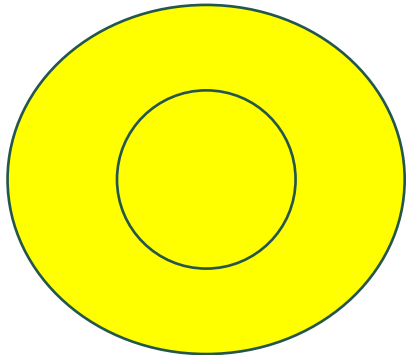

Tampereen järjestelyratapihaselvitys on valmistunut.
Selvitys on käsitelty maakuntahallituksessa 23.3.2020.

Vuodelta 2022 ei uutta raportoitavaa.

Hankkeen edistämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska hanke kytkeytyy keskeisesti seudun maankäytön ja raidejärjestelmän suunnitteluun.

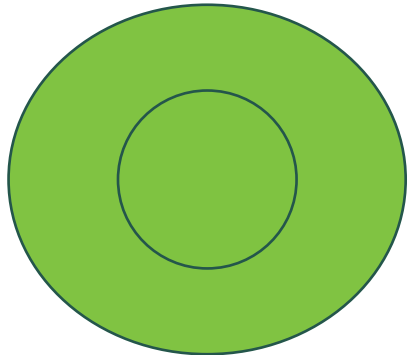
11. Valtio ja Ylöjärvi jatkavat yhteistyötä Ylöjärven raakapuuterminaalien siirtämisen suunnittelussa alueen saamiseksi yhdyskuntarakentamisen piiriin.

YLÖJÄRVI: Raakapuuterminaalien siirtoa on valmisteltu ja eri siirtovaihtoehtoista on laadittu alustavat luonnokset. Ylöjärven keskustan kehittämisen ideakilpailua on valmisteltu, jossa yhtenä kehittämisalueena on raakapuuterminaalien alue/ aseman seutu.

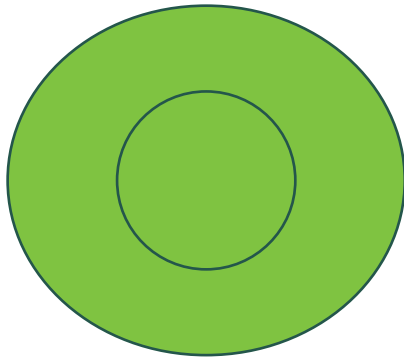
Hankkeen edistämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska hanke kytkeytyy keskeisesti Ylöjärven maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnitteluun sekä päätöksentekoon.

12.a. Lähijunaliikenteen palvelutason jatkaminen pilotin tasoisena

NYSSE: Lähijunaliikenteen palvelutasoa parannettiin 15.8.2022 alkaen lisäämällä M-junaliikenteen tarjontaa välillä Nokia-Tesoma-Tampere-Lempäälä-Toijala. Nokia-Tesoma-Tampere-välille lisättiin päivittäin 10 vuoropari ja toteutettiin lisäksi vakiominuuttinen tunnin vuorovälitarjonta. Tampere-Toijala-välille lisättiin 5 vuoroparia. Nyssen ja VR:n lippuyhteistyö laajeni 4.4.2022 alkaen koskemaan myös Nyssen matkakortin arvolippuja. Tämän jälkeen matkakortille ladattavat arvo- ja kausiliput sekä Nyssen mobiililiput kelpasivat kaikissa junissa yhteysväleillä Tampere-/Tesoma/Nokia/Lempäälä/Nokia/Orivesi sekä Tesoma-Nokia.

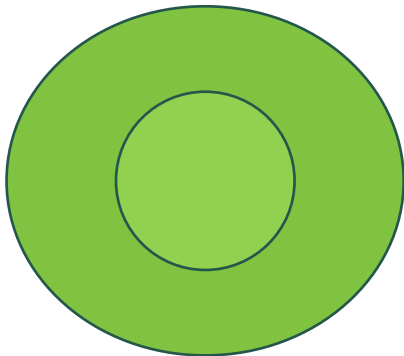
12.b. i Tesoman junaseisakkeen rakentaminen

Työ valmistui vuonna 2020.

Ei uutta raportoitavaa vuodelta 2022.

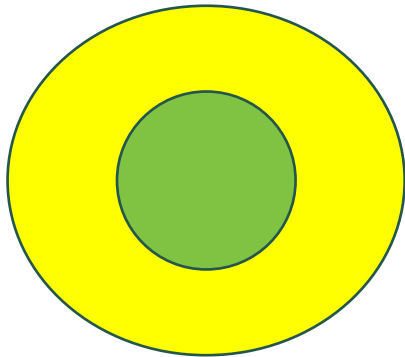
12.b. ii Lempäälän junaliikenteen edellyttämien laiturimuutosten toteutus.

Hanke valmis. Kustannukset nousivat yli kaksinkertaisiksi sopimuksessa määritetystä. Rahoituksen ylitystä ei vähennetty sopimuksen muusta rahoituksesta.

Ei uutta raportoitavaa vuodelta 2022.

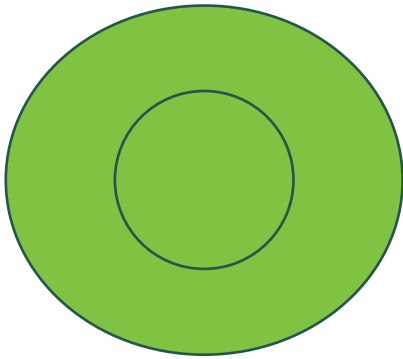
12.b. iii Nokian asema-alueen kehityshankkeen suunnittelu ja toteutus.

Ratasuunnitelma on edennyt ja ollut nähtävillä keväällä 2023.

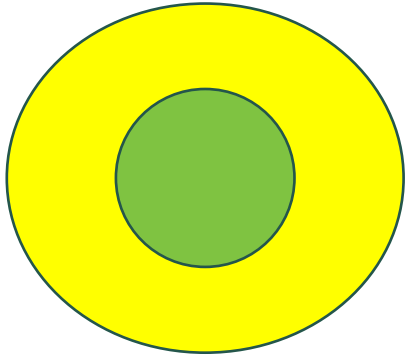

12.b. iv Oriveden asema-alueen kehityshankkeen suunnittelu ja toteutus pienin ensivaiheen toimenpitein.

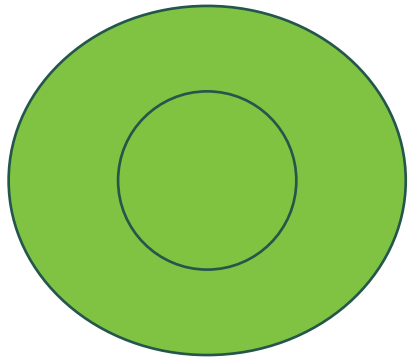
Väylävirasto: Toimenpiteet on toteutettu.

13. Sopimusosapuolet edistävät Tampereen raitiotien suunnittelua ja rakentamista pitkänteisesti.

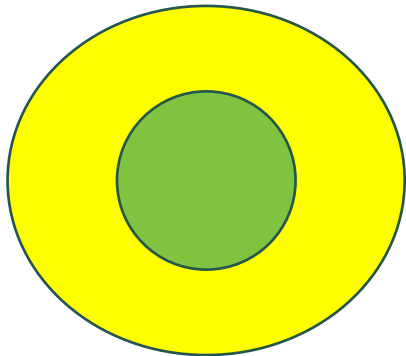
Raitiotien kehittämisessä on aktiivista toimintaa monella taholla.

13. a. Seuturaitiotien osan 1 laajentamiseen (Hatanpään haara) kehitysvaihe:

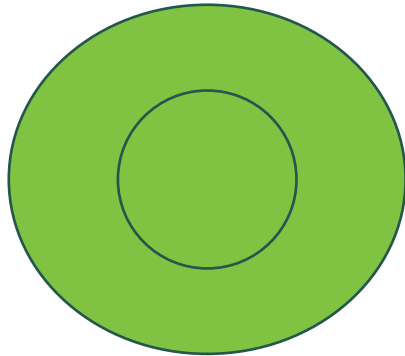
TAMPEREEN RAITIOTIE OY: Hatanpään haara on otettu kaupalliseen liikennekäyttöön 9.8.2021. Osuudella on voimassa Raitiotieallianssin takuu-aika. Vuosina 2022-2023 on tehty takuutöitä mm. katukiveyksiin ja ajolankajärjestelmään liittyen. Hatanpään valtatie osuuden toteutusvaiheen valtionavun viimeinen maksatuspyyntö on lähetetty Traficomille huhtikuussa 2023. Maksatus on sovittu tehtäväksi vuoden 2022 MAL-seurantatiedon valmistuttua syyskuussa 2023.

13.b. Tampereen raitiotien osan 2 kehitysvaiheeseen ja toteutukseen (keskusta–Hiedanranta–Lentävänniemi):

TAMPEREEN RAITIOTIE OY: Toteutusosa 2A Pynikintori - Santalahti on testi- ja käyttöönottovaiheessa. Koeajot raitiovaunuilla osalla 2A alkaa 3.7.2023. Liikenteen avajaisjuhla järjestetään 6.8.2023 ja kaupallinen liikenne alkaa 7.8.2023. Rakennustyöt osalla 2B Santalahti - Lentävänniemi on käynnissä. Osan 2 kokonaisvalmiusaste on 59 % (tilanne 29.5.2023). Toteutusosan 2 toteutusvaiheen valtionavun maksatuspyyntö vuoden 2022 kustannuksista on lähetetty Traficomille huhtikuussa 2023. Maksatus on sovittu tehtäväksi vuoden 2022 MAL-seurantaraportin valmistuttua syyskuussa 2023. Kaupallinen liikenne osalla 2B on tavoite aloittaa tammikuussa 2025.

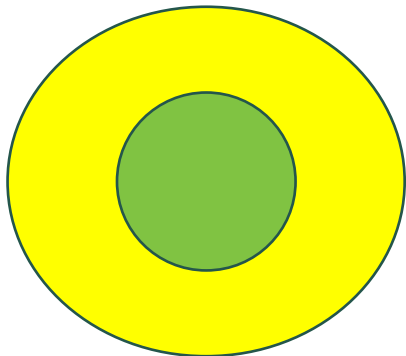
13.c. Raitiotien seudullisen laajenemisen eli seuturaitiotien yleissuunnitelma valmistuu ja laajentamisen toteutussuunnittelu käynnistetään tarkoituksenmukaisilla suunnilla.

TAMPEREEN RAITIOTIE OY: Tampereen raitiotien seudullinen yleissuunnitelma on valmistunut maaliskuussa 2021. Seudullisen yleissuunnitelman yhteydessä loka-marraskuussa 2020 Tampereen, Pirkkalan, Ylöjärven ja Kangasalan valtuustot tekivät päätökset raitiotiejärjestelmän tulevaisuuden ratavarauksista. Seudullisen yleissuunnitelman valtionapu on maksettu. Ylöjärven ja Tampereen kaupungit jatkoivat vuonna 2022 Lielähti - Ylöjärvi -raitiotien suunnittelua tarkentavana yleissuunnitelmana. Tarkentava yleissuunnitelma valmistui joulukuussa 2022 ja se on hyväksytty Ylöjärven valtuustossa 13.2.2023 ja Tampereen kaupunginhallituksessa 6.2.2023.

(Tarkentavan yleissuunnitelman laatimisen kokonaiskustannukset olivat 0,566 M€, jonka valtionapu on tavoite saada mukaan uuteen kaupunkiseudun MAL-sopimukseen. Lielähti-Ylöjärvi -raitiotiestä seuraava suunnitteluvaihe on hankesuunnitelma, jonka arvioitaan ajoittuvan aikaisintaan vuosille 2025 - 2026. Seudullisen yleissuunnitelman jälkeen Tampereen kaupunki ja Pirkkalan kunta aloittivat hankesuunnitelman laatimisen raitiotiestä Pirkkala, Suuppa - Tampere, Linnainmaa, tästä tarkemmin kohdassa 13 d. Tampereen Raitiotie Oy:n (TRO) osakassopimusta ja yhtiöjärjestystä on tarkennettu. Nämä muutokset on hyväksytty Tampereen, Pirkkalan, Ylöjärven ja Kangasalan luottamuselimissä kevään 2023 aikana.)

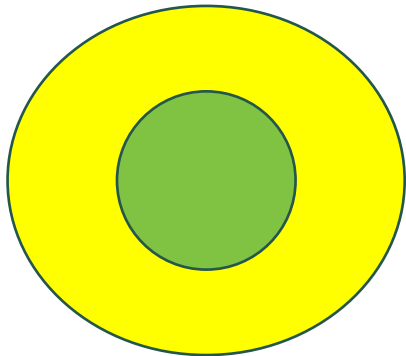
13.d. Tampere ja Pirkkala käynnistävät kohti toteuttamista tähtäävän hankesuunnitelman laatimisen vuoden 2021 aikana ja mahdollisesti toteuttamissuunnitelman laatimisen vuonna 2023 osuuksilla Tays keskussairaala - Koilliskeskus ja Tampereen linja-autoasema - Härmälä - Pirkkala.

TAMPEREEN RAITIOTIE OY: Pirkkala-Linnainmaa -raitiotien hankesuunnitelmaa on laadittu suunnitellusti. Se valmistui helmikuussa 2023 ja se on hyväksytty Tampereen ja Pirkkalan valtuustoissa 24.4.2023. (Hankesuunnitelman laatimisen kokonaiskustannukset olivat 1,724 M€, jonka valtionapu on tavoite saada mukaan uuteen kaupunkiseudun MAL-sopimukseen. Tampereen ja Pirkkalan valtuustot valtuuttivat Tampereen Raitiotie Oy:n (TRO) aloittamaan toteutussuunnittelun niin, että lokakuussa 2024 on mahdollista suunnitteluvalmiuden puolesta päättää raitiotien rakentamisesta. Sekä Tampereen että Pirkkalan valtuustot asettivat reunaehdoksi rakentamispäätöksen tekoon valtionavun varmistumisen. Toteutussuunnittelu tehdään uuden kilpailutettavan Pirkkala-Linnainmaa -raitiotieallianssin kehitysvaiheena. TRO julkaisi hankintailmoituksen uudesta allianssihankeesta 8.3.2023. Tavoitteen on tehdä hankintapäätös Pirkkala-Linnainmaa -raitiotieallianssin rakentajista ja suunnittelijoista syyskuussa 2023 ja aloittaa uuden allianssin kehitysvaihe lokakuun 2023 alusta alkaen. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio raitiotieradalle Pirkkala, Suuppa - Tampere, Linnainmaa tarvittavin päävarikon laajennustöineen on 335 M€ (MAKU 130, 2015=100). Hankesuunnitelmassa laadittu kustannusarvio sisältää myös allianssin hankintavaiheen ja kehitysvaiheen toteutussuunnittelun. Allianssihanke, kehitysvaiheen sekä toteutusvaiheen valtionapu on tavoite saada mukaan uuteen kaupunkiseudun MAL-sopimukseen. Hankinta- ja kehitysvaiheiden kustannusarvio on 13,5 M€, sisältyen em. 335 M€ kustannusarvioon. Hankesuunnitelman kustannusarvio ei sisälly 335 M€:n kustannusarvioon.)

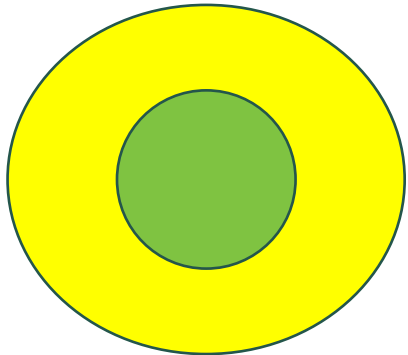
14. Kunnat lisäävät rahoitusta joukkoliikenteen palveluihin ja markkinointiin. Joukkoliikenteen runkolinjoille suunnitellaan ja toteutetaan joukkoliikennettä nopeuttavia ja joukkoliikenteen käytettävyyttä parantavia toimenpiteitä valtion ja kuntien yhteistyössä.

NYSSE: Kaikkien kuntien osalta joukkoliikennetukea lisättiin. M-junaliikenteen vuoromäärän lisäys oli merkittävä toimenpide erityisesti Nokian, Lempäälän ja Tampereen osalta.

(Korona on haastanut joukkoliikenteen talouden: tarvitsee erityistä huomiota: keltainen valo)

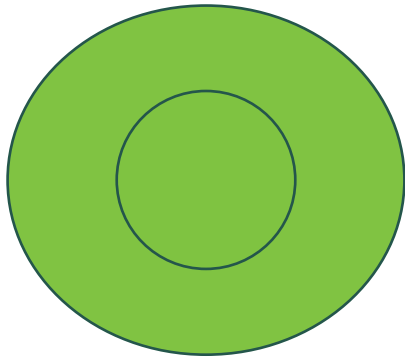
15. Valtion joukkoliikennetuki ja sen edellytykset. Ilmastoperusteinen joukkoliikenne avustus. Valtionavustus liikenteen palvelujen digitalisaatioon ja liikenteen palveluistumiseen.

TRAFICOM:

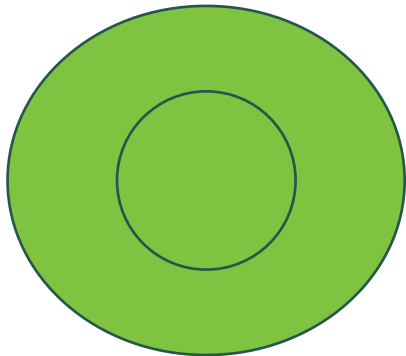
Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenteelle myönnettiin vuonna 2022 joukkoliikenteen perusrahoitusta 2 419 000 euroa, ilmastoperusteista rahoitusta 1 530 000 euroa ja digitalisaation edistämiseen erillisrahoitusta 1 039 450 euroa. Lisäksi Tampereen kaupungin joukkoliikenteelle myönnettiin lisätalousarvioiden mukaisesti koronatukea ja tukea kohonneiden liikennöintikustannusten korvaamiseen 4 181 000 euroa.

16. Seudun joukkoliikenneviranomaisen ja kunnat sitoutuvat puhtaampien käyttövoimien käyttöönottoon.

NYSSE: Joukkoliikennepalveluja hankittaessa uusissa sopimuksissa on edellytetty vuodesta 2022 alkaen puhtaita käyttövoimia.

17. Kaupunkiseudulle laaditaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma 2.0, jossa käsitellään verkon, kunnossapidon ja seurannan kehittämisen tarpeet sekä määritellään toimenpiteet.

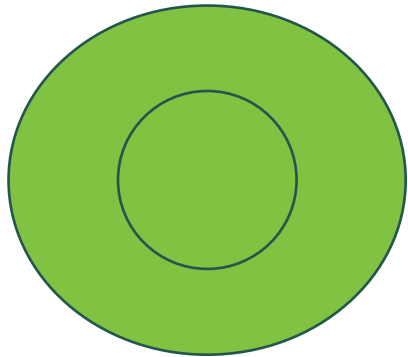

Seututoimisto:

Kävelyn ja pyöräliikenteen kehittämisohjelman toimeenpanoa on ohjelmoitu ja edistetty seudullisessa yhteistyössä erityisesti pyöräliikenteen infran kehittämisen osalta. Seudun pyöräliikenteen pääreittien tavoiteverkko ja laatutasotavoitteet määritettiin Tampereen kaupunkiseudun ja ELY-keskuksen MAL-rahoitusta hyödyntäneessä selvityksessä. Selvityksen vetovastuu oli seututoimistolla. Seudulliset pääreitit hyväksyttiin seutuhallituksessa 28.9.2022. Em. työtä jatkettiin vastaa hankintamallia hyödyntäen pääväylien inventointiin ja kehittämistarpeiden määrittelyyn tähtäävällä työllä. Konkreettiseen toteuttamiseen tähtäävän työn vetovastuussa on ELY-keskus.

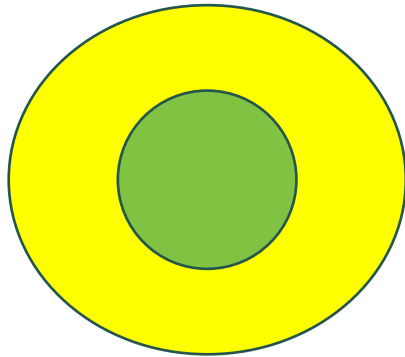
Vuoden 2022 toteutetussa seurannassa tunnistettiin, että kehittämisohjelman laajamittainen toimeenpano edellyttää lisäresursointia erityisesti teemoihin, jotka eivät ole liikenneasiantuntijoiden erityisellä edistämisvastuulla. Viestintään, markkinointiin, työmaiden järjestelyihin, kunnossapitoon ja seurantaan liittyvien toimenpiteiden toimeenpanoon haettiin valtionavustusta liikkumisen ohjauksen valtionavusta. (Valtionavustusta ei saatu.)

18. a Valtion rahoitus kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen: a. 0,83 miljoonaa euroa
Tampereen seudun valtion väyläverkolla toteutettaviin kävelyn ja pyöräilyn
edistämistoimenpiteisiin.

ELY-KESKUS: Ohjelmoidut hankkeet valmiit ja rahoitus käytetty.
Teiskontien jkpp-väylän loppuun saattamiseen osoitettiin kohdan 20.
rahoitusta 200 000 euroa ja käytettiin 146 553,99 euroa.
Pyöräliityntäpysäköinnin rahoitusta jatkettiin ELY-keskuksen normaalilla
perusväylänpidon rahoituksella.

18. b Valtion rahoitus kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen: Valtionavustus kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen katuverkolla (kunnat)

TRAFICOM:

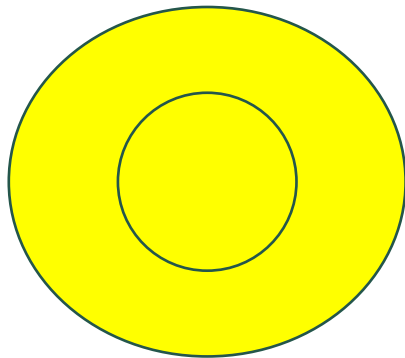
Lempäälän kunta: KÄPY infrainvestointiavustus: Keskustan jalankulun länsipuoliset yhteydet (väylähanke), 798 439 euroa.

Tampereen kaupunki: KÄPY infrainvestointiavustukset: Salhojankadun pyöräkatu ja kävelykatu (väylähanke), 298 466 euroa. Vuohenpellon alueellisen pääreitin kehittäminen (väylähanke) 385 875 euroa. Tieliikenteen turvallisuuden valtionavustus: Low Traffic Neighbourhood -toimintamallin konseptointi ja pilotointi Tampereella, 29 750 euroa. Liikkumisen ohjauksen valtionavustus: Tampere pyöräilee -hanke, 40 000 euroa. Yhteensä 754 091 euroa.

Vesilahden kunta: KÄPY infrainvestointiavustus: Pyöräpysäköinnin /saattoliikenteen parantaminen Vesilahden yhtenäiskoululla, 20 000 euroa.

19. Kuntien rahoitus kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen (kunnat).

Kunnilla haasteita ilmoittaa kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen kohdennettua rahoitusta.

Rahoituksen kohdentamisen seuranta kehitetään osana KÄPY-kehittämishjelman toimeenpanoa.

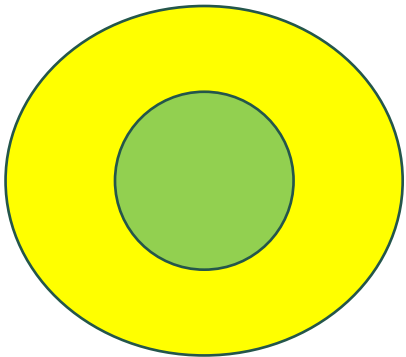
(2021

TAMPERE: Saadut avustukset mahdollistivat n. 1,0 M€ lisäyksen kävelyn ja pyöräilyn investointeihin.

KANGASALA: kävelyn ja pyöräilyn parantaminen 200 000 €/vuosi (kaupungin budjetti))

20. Valtio osoittaa Tampereen seudulle tukea liikenneverkon kustannustehokkaisiin parantamishankkeisiin kaudella 2020-2023 yhteensä 8,45 milj. euroa edellyttäen, että kunnat käyttävät vastaavan summan toimenpiteisiin.

20. b. Muun rahoituksen 3,95 milj. euroa kohdentamisesta sovitaan seudun liikennejärjestelmä-työryhmässä yhdessä valtio-osapuolen kanssa yhdessä sovituilla periaatteilla.

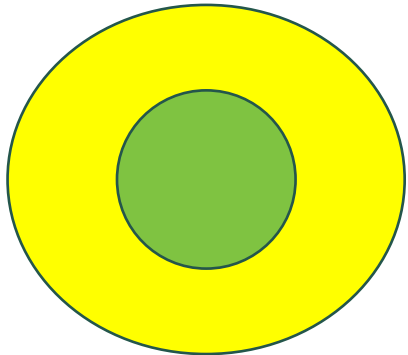

Kaikki käytössä ollut rahoitus on allokoitu liikennejärjestelmätyöryhmän yhteistyössä.

ELY-KESKUS on saanut perusväylänpidon rahoitusta 4,22 miljoonaa euroa kohdan erikseen ohjelmitaviin hankkeisiin. Rahoitusta on ohjelmoitu joustavasti 4,3 miljoonaa euroa, koska tiedossa on jo syntyneitä säästöjä aiemmin ohjelmoiduista kohteista ja luultavasti rahoitusta jää käyttämättä myös viimeisenä kohdentamisvuotena vuonna 2023. Rahoitusta on tähän mennessä (2.6.2023) käytetty 2 415 738,17 euroa.

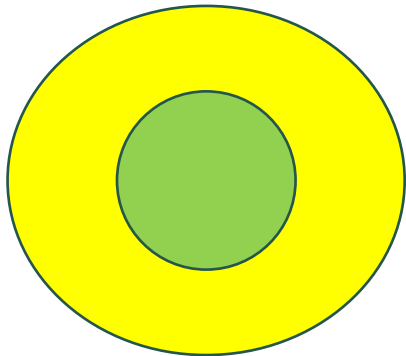
Kangasala: Tampereentien alikulun rakentaminen käynnistyi noin kuukauden myöhässä, etenee arvioidun aikataulun mukaisesti. Vuoden 2022 toteutuneet kustannukset suunnittelun osalta 167 000 € ja rakentamisen osalta 142 000 €. Hankkeen toteutuneet kokonaiskustannukset ovat 406000 euroa. (ELY 158 500, kunta 247 500)

21. Kuntien ja valtion yhteistyössä laatima strateginen tiekartta ja digitaalinen tietopohja liikenteen automaation sekä uusien teknologioiden ja liikkumispalveluiden käyttöönotolle.

Selvityksen sisältöä on ohjelmoitu Tampereen kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyössä. Lisäksi teemaan liittyen on käyty Traficomien fasilitoimaan keskustelua suurten kaupunkiseutujen kesken. Tampereen kaupunkiseudun teemaan liittyvässä työssä (Liikenteen ja liikkumisen teknologiat Tampereen kaupunkiseudulla) keskeisenä ajatuksena on tunnistaa liikenteen automaation sekä uusien teknologioiden ja liikkumisen palveluiden potentiaali sekä merkitys osana seudun liikennejärjestelmää ja määrittää tiekartta perustellun tavoitetilan toteutumiseksi.

22. Valtion ja kuntien kehitysyhteistyö liikennettä ja liikenneinfrastruktuuria koskevan tiedon keräämiseksi ja hyödyntämiseksi. Kunnat kehittävät liikennepalveluiden tietorajapintoja lain vaatimustasoa laajemmin ja käyttöön uusia taustajärjestelmäpohjaisia lipputuotteita.

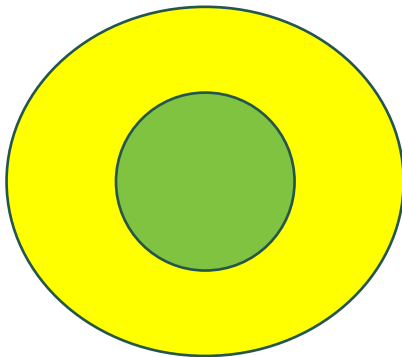

Seututoimisto

Tampereen kaupunkiseutu tarkastelee liikkumisen tulevaisuuden teknologioiden edellyttämän tietopohjan tarpeita osana ohjelmoitua Liikenteen ja liikkumisen teknologiat Tampereen kaupunkiseudulla -selvitystä.

Lisäksi teemaan liittyen kehitetään rakennesuunnitelman seurantaan liittyvää tietomallipohjaista digitaalista järjestelmää

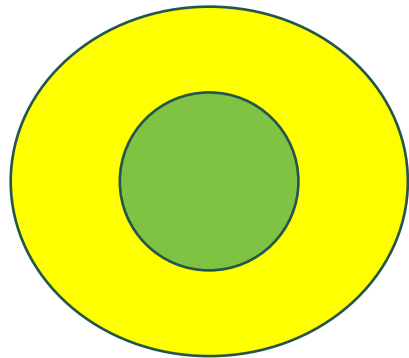
23. Liikkumisen ohjauksen jalkauttamiseksi laaditaan seudullinen suunnitelma.

Seututoimisto

Seudun liikkumisen ohjauksen suunnitelma on suunniteltu toteutettavaksi MAL-rahoituksella toteutettavassa seudun kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelmassa. Selvitys toteutetaan ELY:n vetovastuulla. Seudun toimesta toteutettiin työn lähtökohta-aineistoksi selvitys seudun alueellisista liikkujaprofiileista, jonka yhteydessä tunnistettiin tiettyjen alueiden erityinen potentiaali ja tarve asennevaikuttamisen menetelmien hyödyntämiseen.

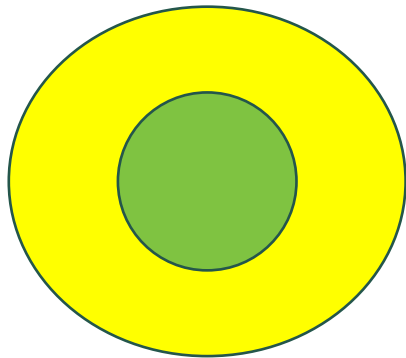
24. Tampereen kaupunkiseudun liikenneturvallisuussuunnitelma päivitetään kuntien ja valtion yhteistyössä.

Liikenneturvallisuussuunnitelma suunniteltu päivitettäväksi osana ELY:n ja seudun kuntien yhteistyössä toteuttamaa kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelmaa.
Kts. kohdan 23 seuranta.

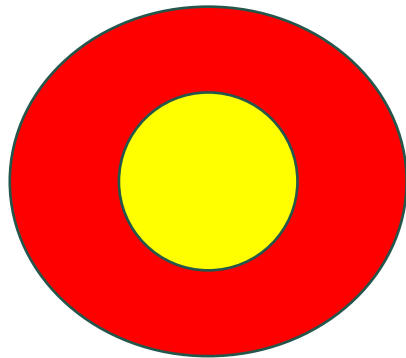
25. Kunnat toimeenpanevat pysäköinnin seudulliset kehittämisperiaatteet ja edistävät toimenpiteiden toteutumista.

Seudun pysäköintiperiaatteiden täsmentämiseen ja toimeenpanoon tähtäävä työ on toteutettu hyödyntäen valtion liikumisen ohjauksen valtionapua.

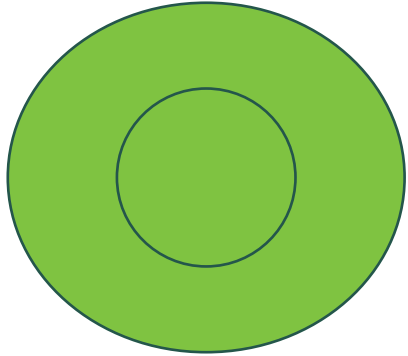
Pysäköinnin kehittämisperiaatteiden toimeenpanon seuranta ei ole toistaiseksi toteutettu.

26. Valtio ja Tampere jatkavat Vaitinaron liittymän (vt 12/ kt 65) suunnittelua vuosina 2022-23.

Eritasoliittymän suunnittelu on tarkoitus käynnistää loppuvuodesta (2023). Työn käynnistyminen on odottanut ensimmäiseen vaiheen suunnitelman valmistumista (Enqvistin kadun liittymän siirto).

27. Seudun asuntopoliittinen ohjelma päivitetään.

Seudun asuntopoliittista ohjelmaa on laadittu aktiivisesti vuoden 2020 aikana.

Seudun asuntopoliittinen ohjelma on valmistunut vuonna 2021.

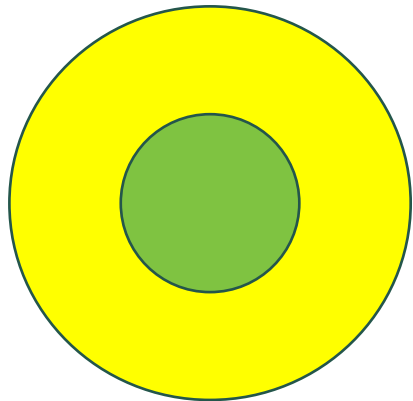
Päivityksessä tarkastettiin seudun kasvutavoite sekä kasvun kohdentamisen periaatteet. Näiden pohjalta määriteltiin asuntotuotantotavoite vuoteen 2040 saakka. Asumisen laadun vahvistamiseen, muun muassa kauneuteen, asetettiin seudulliset tavoitteet sekä kunnissa täsmennettävät toimenpiteet. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy nostettiin seudullisesti merkittäväksi tavoitteeksi ja tälle määriteltiin toimenpiteet ja seuranta.

Päivityksen yhteydessä käsiteltiin kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrää. Kunnat pitäytyvät asuntotuotannon seudullisessa tavoitteessa 25 % tuotannon kohdentamiseen liittyvien haasteiden vuoksi. Asia vaatii keskustelujen jatkamista seudun kuntien, ARA:n ja Ympäristöministeriön kesken.

Ohjelmassa määriteltiin toimenpiteet asunnottomuuden puolittamiseksi. Aluehallintouudistus vaikuttaa asian edistämiseen.

28. Seudulle valmistuu 13 400 asuntoa kauden 2020-2023 aikana. Asuntotuotannosta 80 % sijoittuu keskustoihin, aluekeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeelle. Asuntotuotannon kuntakohtaiset vähimmäistavoitteet kytetään joukkoliikenteen kehittämiseen (liite).

Vuosien 2020 ja 2021 aikana seudulle valmistui 9467 uutta asuntoa, mikä ylittää MAL 4 -sopimuksen kahden vuoden tavoitteen (6700) 2767 asunnolla.

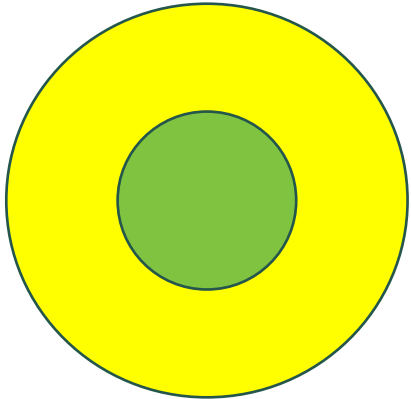

Asunnoista noin 83 prosenttia sijoittui MAL4 -sopimuksen mukaisille tavoite-alueille.

Joukkoliikennevyöhykkeille ja keskustoihin kohdistetut kuntakohtaiset kahden vuoden asuntotuotantotavoitteet on saavutettu Kangasalalla, Nokiolla, Pirkkalassa ja Tampereella. Eryyisen voimakasta keskustavyöhykkeen asuntorakentaminen on ollut Nokiolla, jossa on jo vuoden 2021 loppuun mennessä ylitetty koko MAL-sopimuskaudelle asetettu asuntotuotantotavoite.

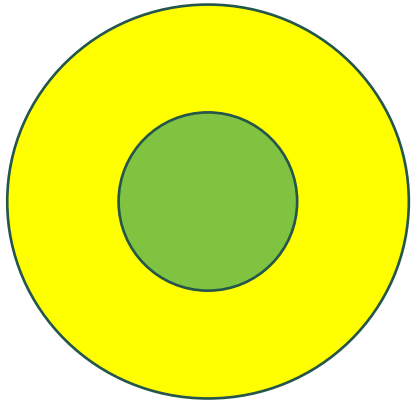
Huomioitavaa: Asuntotuotanto on painottunut vuosina 2020 ja 2021 kerrostaloihin ja pieniin asuntoihin. Yksiöiden osuus valmistuneista asunnoista on koko MAL-kaudella 39 % ja kerrostaloasuntojen osuus 75 %. Yksiöiden osuus tuotannosta vuonna 2021 kuitenkin pieneni vuodesta 2020.

29. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuus on seudulla 25 %, ja kuntien osuus määräytyy Rakennesuunnitelman 2040 jakotaulukon mukaan sopimuskauden alussa. (Liite) Kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä ja kuntaosuudet tarkistetaan Asuntopoliittisen ohjelman päivityksessä, missä tavoitteena on suhteellisen osuuden nostaminen. Valtion ja kuntien yhteistyönä selvitetään toteuttamisedellytykset ja tehdään suunnitelma, jolla valtion tukeman asuntotuotannon osuutta voidaan nostaa alueiden tasapainoinen kehitys huomioiden.

- Seudulle on valmistunut vuosina 2020-2022 yhteensä 3113 sopimuksen mukaista kohtuuhintaista asuntoa. Määrä vastaa noin 31 % kolmen vuoden kokonaistuotantotavoitteesta (10 050 asuntoa). Näin ollen seudullinen tavoite 25 % osuudesta kokonaistavoitteesta on tällä hetkellä toteutumassa.
- Toteuttamisedellytykset ja suunnitelma kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuuden nostamiseksi: Tavoitteen nostoa 30 prosenttiin tutkittiin Asuntopoliittisen ohjelman päivityksen yhteydessä (2021). Tavoite päätettiin jättää kuitenkin 25 prosenttiin kokonaistuotantotavoitteesta.
- Määrällisten tavoitteiden saavuttamisesta huolimatta seudulla on havaittu haasteita ARA-rahoituksen saamisessa ko. vyöhykkeille sijoittuvissa kohteissa. ARA on hylännyt useita keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeelle sijoittuvia kohteita kuluvalle MAL-sopimuskaudella seudun kunnissa. (Asiaa selviteltiin vuoden 2023 puolella kuntien ja ARA:n kesken pidetyssä palaverissa. Syiksi tunnistettiin muun muassa tiukat ja rajaavat rahoituksen raamit.)

30. Kunnat päivittävät kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon tontinluovutusohjelmat.

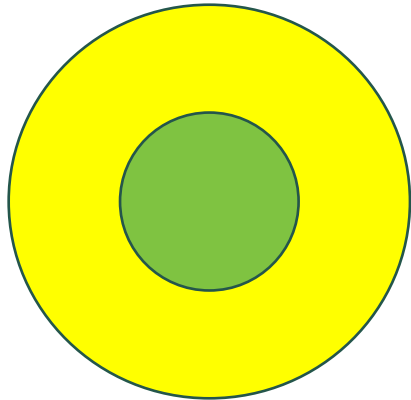
- Tampere on päivittänyt tontinluovutusohjelmansa vastaamaan MAL 4 -sopimuksen tavoitetasoa. Kehyskunnista Kangasalla on päivittänyt tontinluovutusohjelmansa.
- Nokialla on kehitetty työkalu kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteen seurantaan.
- Ylöjärvellä tontinluovutusohjelma sisältyy maankäytön ja palveluiden suunnittelu- ja toteutusohjelmaan (MAPSTO).
- Pienemmissä kunnissa (Orivesi, Vesilahti) ei tehdä varsinaisia tontinluovutusohjelmia, vaan tonttien luovutus perustuu tapauskohtaiseen neuvotteluun.
- Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon tontinluovutusohjelmien päivittäminen ei ole ollut täysin systemaattista ja kattavaa.

30. Kunnat päivittävät kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon tontinluovutusohjelmat.

Kangasala	Kohtuuhintaiseen tuotantoon osoitettavat kaupungin tontit sisältyvät vuosittain päivitettävään tontinluovutusohjelmaluonnokseen. Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon sijoittumista ja määrää seurataan aktiivisesti.
Lempäälä	Ei erillistä tontinluovutusohjelmaa kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle.
Nokia	On tehty sisäinen työkalu, jolla seurataan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumista (MAL4 tavoite %). Sisäisen työkalun avulla seurataan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumista (MAL4 tavoite %)
Orivesi	Orivedellä ei ole varsinaisia tontinluovutusohjelmia, kuten isommilla kaupungeilla. Tonttien luovutus perustuu päätettyihin myynti- ja vuokrausehtoihin sekä tapauskohtaiseen neuvotteluun rakentajan kanssa. Markkinatilanteen perusteella erillisen tontinluovutusohjelman laatiminen ei ole tarpeellista.
Pirkkala	Solja, kortteli 206/tontti 4, 2975 kem (ARA).
Tampere	"Tampereen kaupunki on päivittänyt tontinluovutusohjelman vuonna 2022 vastaamaan MAL 4 -sopimuksen tavoitetasoa (Tonttihakuohjelmointi 2022-2026) sisältäen kohtuuhintaisen vuokra- asuntotuotannon, sekä aluekohtaisia kehittämisteemoja (esim. puurakentaminen, ryhmärakennuttaminen, hiilijalanjäljen ja hiilikädenjäljen laskenta, kiertotalous). Ohjelmoituja kehittämisteemoja edistetään tontinluovutuskilpailujen ja tontin hakuehtojen avulla."
Vesilahti	Kunnalla ei ole käytössä tontinluovutusohjelmaa, vaan tontit ovat jatkuvassa myynnissä/vuokrauksessa. Lisäksi ei ole omaa tuotantoa.
Ylöjärvi	Kaupungilta on ollut edustus seudullisessa asuntotyöryhmässä, liikennejärjestelmätyöryhmässä ja keskustojen kehittämisen työryhmässä sekä rakennesuunnitelman päivityksen työpajoissa. Ylöjärven kasvuohjelma valmistui 2022 ja osoittaa 8000 uutta asukasta tiiville joukkoliikennevyöhykkeelle vuoteen 2040 mennessä. Alueen kaavoitus ja kehittäminen on käynnissä (Teivon Mäkkylän osayleiskaava, Mikkolantien yleissuunnitelma ja keskustan arkkitehtikilpailu). Tontinluovutusohjelma sisältyy osana maankäytön ja palveluiden suunnittelu- ja toteutusohjelmaa (MAPSTO). Ohjelma laaditaan viiden vuoden tarkastelujaksolle. Kohtuuhintaisia vuokratontteja tullaan huomioimaan on tavoitteena osoittaa alueelle tulevien vuosien ohjelmassa. "

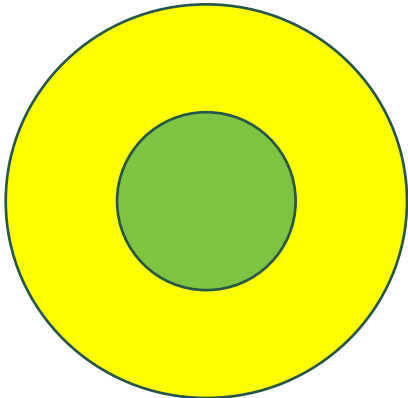
31. Valtio osoittaa keskusta- ja joukkoliikennevyöhykkeelle rakennettaville tavallisille 40-vuotuisille korkotukivuokra-asunnoille 3 000 € asuntokohtaisen käynnistysavustuksen ja puurakenteisille kerrostaloille 20 % korotuksen käynnistysavustukseen. Yhdessä valtion ja seudun kuntien kanssa selvitetään edellytyksiä nostaa asuntokohtaista käynnistysavustusta Tampereen seudulla pitkällä tähtäimellä. Tavoitteena on nostaa valtion tukeman asuntotuotannon osuutta asuntotuotannossa.

- Vuosi 2020:
  - ARA myönsi käynnistysavustuksen yhteensä 386 tavalliselle 40-vuotisen korkotukilainan vuokra-asunnolle. Näistä asunnoista 152 sijoittuu puurakenteiseen kerrostalokohteeseen. Puukerrostaloasunnot saivat 8000 € asuntokohtaisen käynnistysavustuksen muiden kohteisen saadessa 3000 € asuntokohtaisen käynnistysavustuksen. **Avustuksia myönnettiin yhteensä 1 918 000 euroa.**
- Vuosi 2021:
  - ARA myönsi käynnistysavustuksen yhteensä 466 tavalliselle 40-vuotisen korkotukilainan vuokra-asunnolle. Puurakenteisia kerrostaloja ei vuonna 2021 ollut avustusta saaneiden kohteiden joukossa. **Avustuksia myönnettiin yhteensä 1 398 000 euroa.**
- Vuosi 2022:
  - ARA myönsi käynnistysavustuksen yhteensä 136 tavalliselle 40-vuotisen korkotukilainan vuokra-asunnolle (2 kohdetta). Puurakenteisia kerrostaloja ei vuonna 2022 ollut avustusta saaneiden kohteiden joukossa. **Avustuksia myönnettiin yhteensä 408 000 euroa.**

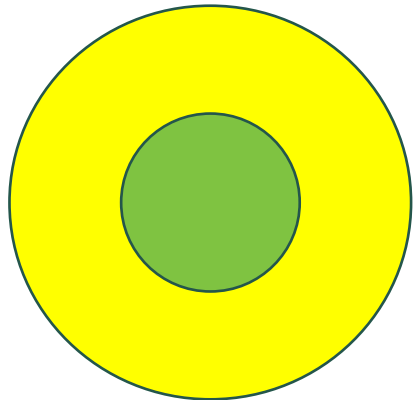
32. Valtio osoittaa kunnille kunnallistekniikka-avustusta keskusta- ja joukkoliikennevyöhykkeillä sijaitseville kohdealueille. Kunnallistekniikka-avustusta on jaossa Tampereen, Helsingin, Turun ja Oulun seuduille yhteensä 60 milj. euroa vuosille 2020-23. Painopiste avustusten kohdentamisessa on täydennysrakentamisen alueilla, missä rakennetaan myös kohtuuhintaista ARA-vuokra-asuntotuotantoa. (liite)

ARA:n myöntämät kunnallistekniikka-avustukset MAL-kaudella 2020-2022

- Vuosi 2020:
  - Hatanpää (Tampere) 0,7 M€
- Vuosi 2021
  - Tokeenkatu (Nokia) 0,39 M€
  - Harjuniitty (Nokia) 1,23 M€
  - Soukanlahti (Pirkkala) 0,915 M€
  - Hervannan pohjoisakseli (Tampere) 1,74 M€
- Vuosi 2022
  - Lemetyn asuin- ja työpaikka-alue (Kangasala) 0,7 M€
  - Vuorentaustan uusi asuinalue (Ylöjärvi) 1,68 M€
- **Yhteensä: 7,4 M€**

33. Valtio-omisteinen A-Kruunu rakennuttaa omistukseensa tavallisia 40-vuotisia korkotukivuokra-asuntoja seudulla.

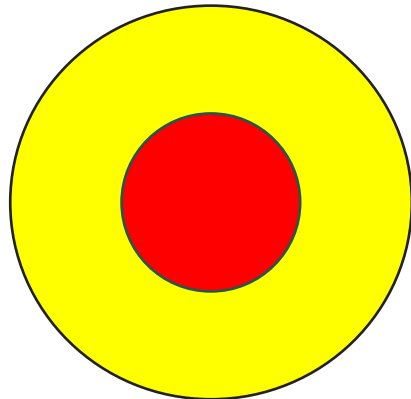

A-Kruunun on rakennuttanut omistukseensa kaksi pitkän korkotuen vuokra-asuntokohdetta MAL4-kaudella:

Ensimmäinen A-Kruunun rakennuttama 40-vuotisia korkotukivuokra-asuntoja (24 asuntoa) sisältävä kohde valmistui Tampereelle Niemenrantaan vuonna 2020.

Vuonna 2021 Tampereen Vuorekseen valmistui 33 40-vuotista korkotukivuokra-asuntoa sisältävä puukerrostalokohde.

34. Valtio luovuttaa kunnille maata myymällä, vaihtamalla ja tarvittaessa maankäyttösopimuksia hyödyntäen. Valtio vaikuttaa omistajaohjauksellaan siihen, että valtion tarpeista vapautuvat asuntorakentamiseen soveltuvat alueet luovutetaan kohtuuhintaisesti ensisijaisesti kunnille tai toissijaisesti muulle alueen lopulliselle asuntotuotannon tarjoajalle.

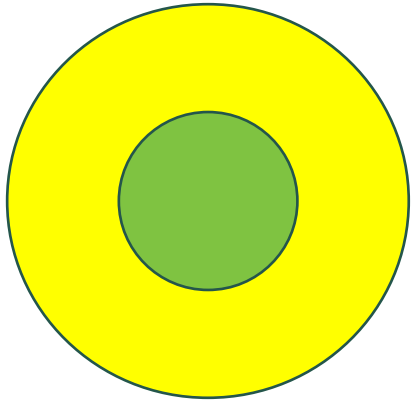

- Asuntorakentamiseen soveltuvista alueista ei ole tehty luovutuksia valtion ja kuntien välillä vuosina 2020-2022. Neuvotteluja on käynnissä Lempäälässä.
- Muuhun käyttöön soveltuvista alueista on tehty luovutuksia vuosina 2020-2022 Tampereella (asemanseutu, Ranta-Tampella, Viinikka), Orivedellä (asemanseutu ja muut keskeiset alueet) sekä Ylöjärvellä (liittyen liikenneväylien hallinnollisiin muutoksiin).
- Kangasalla valtio (Metsähallitus) ei ole luovuttanut kohtuuhintaisesti keskeisellä sijainnilla sijaitsevia kiinteistöjä ja rakennusoikeutta. Tilanne on pysynyt saman koko MAL4 -kauden ajan. Peruste seurannan punaiselle värille.

34. Valtio luovuttaa kunnille maata myymällä, vaihtamalla ja tarvittaessa maankäyttösopimuksia hyödyntäen. Valtio vaikuttaa omistajaohjauksellaan siihen, että valtion tarpeista vapautuvat asuntorakentamiseen soveltuvat alueet luovutetaan kohtuuhintaisesti ensisijaisesti kunnille tai toissijaisesti muulle alueen lopulliselle asuntotuotannon tarjoajalle.

Kangasala	Metsähallitus omistaa Kangasalla keskeisellä sijainnilla kiinteistöjä ja rakennusoikeutta, jota ei ole luovutettu kohtuuhintaisesti kaupungille.
Lempäälä	Maa-alueita neuvottelussa.
Nokia	Nokialla ei ole taajama-alueella sellaisia valtion omistamia alueita, joita se voisi luovuttaa.
Orivesi	Vuosien 2020 – 2022 aikana Oriveden kaupunki on ostanut valtion maita keskeisiltä asemakaava-alueilta sekä mahdollisilta kehitettäviltä alueilta. Hankitut maa-alueet sijaitsevat kaavoituksen kannalta keskeisillä alueilla esimerkiksi Oriveden aseman seudulla. Valtion omistuksessa on edelleen kehittämiseen soveltuvaa maata erityisesti aseman seudulla, joiden tarvetta valtiolle tulee tarkastella kokonaisuutena.
Pirkkala	Ei luovutuksia
Tampere	Tampereen kaupungin ja Väyläviraston kanssa käytiin sopimusneuvotteluja aluevaihdosta. Neuvottelujen kohteina oli entisiä rata-alueita ja radanpidon kannalta tarpeettomia alueita aseman seudun ratapiha-alueella sekä TAHERA-hankkeeseen liittyvät aluevaihdot ja selvitykset. Tilusjärjestelyjä tehtiin Linnainmaan eritasoliittymän kohdalla. Asuntorakentamiseen soveltuvista alueista ei valtion kanssa vuonna 2022 erikseen neuvoteltu eikä kauppaa käyty. Myöskään maankäyttösopimuksia valtion kanssa ei tehty.
Vesilahti	Valtio ei ole luovuttanut maa-alueita kunnalle.
Ylöjärvi	Ylöjärven keskustan alueella on vähän valtion maita. Luovutettavat alueet liittyvät lähinnä liikenneväylien hallinnolliseen muutokseen. Viimeisin liikenneväylän luovutus on ollut Menotien hallinnollinen muutos 9.9.2022. Kurun alueella neuvottelut ovat kesken teollisuusalueen laajentamiseksi.

35. Kunnat kehittävät rakentamisen laadunohjausta ja asumisen innovaatioita sekä monipuolistavat asuntokantaa täydennysrakentamisella. Kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa hyödynnetään laaturyhmiä sekä konsepti-, suunnittelu- ja arkkitehtikilpailuja.

- MAL-sopimuskaudella 2020-2022 kunnissa on tehty työtä laadukkaan ja monipuolisen asuinympäristön suunnittelun eteen. Esimerkkeinä:
  - Tampereen kehittämä prosessi asumisen tavoitteiden asettamiseksi käynnistyville asemakaavoille sekä tontinluovutukselle.
  - Pirkkalan luovutusmenettely, jossa lähtökohtana on laadullinen arviointi ja tavoitteena mahdollisimman laadukkaan sekä kaupunkikuvallisesti hienon ja viihtyisän rakennetun ympäristön luominen.
  - Kangasalan ympäristö- ja taideohjelma sekä Laatukäsikirja ja laaturyhmä Kangasalan Lamminrahkassa.
  - Vesilahdella on kehitetty laatukäsikirjaa kaavoituksen ja ympäristön suunnittelun tueksi.
- Kunnat ovat hyödyntäneet laajasti tontinluovutus- ja arkkitehtuurikilpailuja kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa. Kilpailuja on järjestetty Kangasalla, Lempäälässä, Nokialla, Orivedellä ja Tampereella.

35. Kunnat kehittävät rakentamisen laadunohjausta ja asumisen innovaatioita sekä monipuolistavat asuntokantaa täydennysrakentamisella. Kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa hyödynnetään laaturyhmiä sekä konsepti-, suunnittelu- ja arkkitehtikilpailuja.

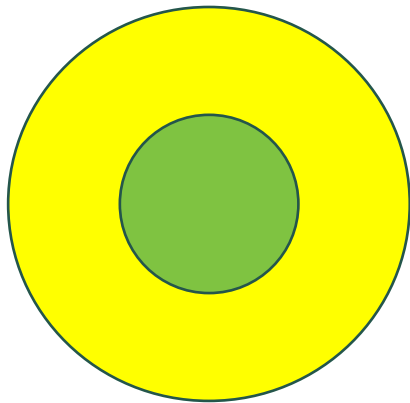
Kangasala	Vuonna 2022 valmistui merkittäviä asemakaavoja, joilla tiivistettiin ja täydennettiin nauhataajamaa ja kehitettiin Kangasalan keskusta-asumista. Ydinkeskustassa työstettiin kahta merkittävää asemakaavamuutosta, joista toisessa valmistauduttiin seuraavan vuoden kumppanikaavoituksen kumppanihakun. Kangasalan Rekolan alueella käynnistettiin kumppanikaavoitus, jossa yhtenä kumppanin valintakriteerinä on ollut rakennetun ympäristön laatu. Lamminrahkan laatukäsikirja on käytössä ja laaturyhmä ohjaa rakentamista. Kaupungin ensimmäisen kytkettyjen kaupunkipientalojen alueen, Mannakorven toteutuksen seuranta jatkuu ja Kangasalan vuoden rakennushanke valittiin alueelta. Keskusta-alueen asumisvaihtoehtojen ja perheasuntojen monipuolisuutta lisättiin käynnistämällä Urheilutien kaupunkipientalotonttien tonttihakua. Tontit ovat pääsääntöisesti vuokratontteja, mutta osan voi myös ostaa.
Lempäälä	Tontinluovutuksessa käytetään tontinluovutuskilpailuja. Rakentamisen laatua ja asuntovarannon monipuolisuutta ohjataan kaavamääräyksin.
Nokia	Jatkamme edelleen laatuperusteista tontinluovutuskilpailujen järjestämistä mm. AK-tonttien sekä mahdollisesti myös AR-tonttien osalta.
Orivesi	Orivedellä rakentamisen laadunohjaus tapahtuu asemakaavojen ohjauksen, kaavaprosessien ja rakennusvalvonnan neuvonnan avulla. Asumisen innovaatioita on kehitetty esimerkiksi arkkitehtiopiskelijoiden kurssitöiden sekä Oriveden aseman seudun kehittämissuunnitelman avulla (Ramboll, 2022). Aseman seudun kehittämissuunnitelmaa tullaan käyttämään asemanseudun asemakaavamuutosten pohjana. Täydennysrakentamista on tapahtunut yksittäisten ympäri taajamaa tapahtuvien valmiin infrastruktuurin vierelle rakentuvien pientalohankkeiden kautta. Vuoden 2022 aikana valmistui keskustan alueelle ja junaseisakkeen lähistöön täydennysrakentamisen kohteena Orvokkikoti ARA-kohteena, jossa sijaitsee noin 45 palveluasuntoa ja Kaupintiellä käynnistyi syyskuussa 2022 noin 40 asunnon välimuotoisen palveluasumisen hanke.
Pirkkala	Pirkkalan kunta pyrkii monipuoliseen asuntotuotantoon asemakaavoituksen keinoin, jossa myös rakennetun ympäristön ja rakentamisen laatu voidaan asemakaavamääräyksin varmistaa. Pääsääntöisesti asuinkerrostalotontit ja rivitalotontit luovutetaan kunnassa luovutusmenettelyn kautta, jossa lähtökohta on hankkeiden laadullinen arviointi ei hintakilpailu. Tavoite luovutusmenettelyssä on mahdollisimman laadukkaan sekä kaupunkikuvallisesti hienon ja viihtyisän rakennetun ympäristön luominen noudattaen alueen asemakaavamääräyksiä. Luovutusmenettelyssä noudatetaan voimassa olevia asemakaavamääräyksiä ja rakentamistapaohjeita sekä myös kunnan tekemiä linjauksia huomioiden kohtuuhintainen asuntotuotanto, erityisryhmät, asuntotyypijakauma tavoitteet ja esteettömien asuntojen/ympäristön toteuttaminen. Tontinluovutukset tehdään pääosin vuokralle, jossa tavoitellaan 75 %:n osuutta ja maksimissaan 25 %:n myyntitoteumaa.

35. Kunnat kehittävät rakentamisen laadunohjausta ja asumisen innovaatioita sekä monipuolistavat asuntokantaa täydennysrakentamisella. Kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa hyödynnetään laaturyhmiä sekä konsepti-, suunnittelu- ja arkkitehtikilpailuja.

Tampere	<p>Tampereen kaupunki ohjaa asuntokokoja ja asuntojakaumaa niillä alueilla, joilla se on perusteltua monipuolisen asuntokannan varmistamiseksi. Ohjausta tehdään tarvittaessa sekä kaupungin omistamalla että yksityisomisteisella maalla.</p> <p>Tampereella rakentamisen laatua ohjataan tontinkäyttösuunnitelmien hyväksymismenettelyllä sekä määrätyillä alueilla laaturyhmämenettelyllä. Lisäksi kaupunkikuvatoimikunta antaa lausuntoja merkittävistä hankkeista kaupunkikuvan ja arkkitehtuurin osalta sekä asemakaava- että rakennuslupavaiheissa. Vuonna 2022 Tampereella hyväksyttiin Asunto- ja maapolitiikan linjaukset vuosille 2022-2025. Linjauksissa huomioitiin mm. asumisen laadun, täydennysrakentamisen ja asumisen innovaatioiden teemat.</p> <p>Tampere pyrkii monipuolistamaan asuntokantaa mm. edistämällä asukaslähtöisiä toteutus- ja hallintamuotoja. Kaikki kaupungin yhtiömuotoiset tontit ovat haettavissa myös ryhmärakennuttamiseen ja osuuskuntamuotoiseen asumiseen. Vuonna 2022 vuokrattiin ryhmärakennuttamiseen pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella tontti Vuoreksesta. Lisäksi ryhmärakennuttajille varattiin tontti Olkahisista, mutta ryhmä luopui sittemmin varauksesta. Vuoden 2022 tonttihakussa oli myös haettavana ensisijaisesti ryhmärakennuttamiseen tai osuuskunta-asumiseen tontit Haukiluomasta ja Koivistonkylästä, mutta näitä tontteja ei haettu ryhmärakennuttamiseen.</p> <p>Kaupunki ohjelmoi tonttihakujen ohjelmoinnissa tontinluovutuksen kehittämisteemoja ja edistää näitä tontinluovutukseen sidotuilla konseptikilpailuilla. Vuonna 2022 järjestettiin kiertotalousteemainen tontinluovutuksen konseptihaku Kissanmaalle.</p> <p>Kaupunki osallistui mm. Smartland-tutkimushankkeeseen, PUKKI-hankkeeseen (Puukerrostalorakentaminen kestävän kiinteistökehittämisen keinona) sekä Alueellinen asuntokehittäminen (ARVO) -hankkeeseen.</p>
Vesilahti	<p>Kunnassa on vireillä ja luonnosvaiheessa uusi Kirkonkylän ja Koskenkylän alueille sijoittuva Vesilahdentien eteläinen osayleiskaava. Lisäksi kunta on alkanut päivittämään kaavoituksen ”laatukortteja/laatukäsikirjaa” eli kuntastrategiasta, seutustrategiasta, alueellisista vahvuuksista ja tulevaisuuden tarpeista juonnettuja ohjeita kaavoituksen ja ympäristön kehittämisen tueksi. Tämä mahdollistaa tasaisen laadun varmistuksen maankäytön, kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja ympäristön kehittämisen palveluissa. Lisäksi työ parantaa kunnan eri toimintojen ja palveluiden yhteen saattamista sekä jäsenöittää Vesilahden kunnan toiminnoiltaan paremmin seudun tarpeisiin. Vuoden 2022 aikana valmistui kaavoituksen konseptointisuunnitelma.</p>
Ylöjärvi	<p>Keskustan ideakilpailun ohjelmaa viimeisteltiin vuoden 2022 aikana yhteistyössä arkkitehtiliitto SAFA:n kanssa. Raitiotien tarkentava yleissuunnitelma valmistui joulukuussa. Kasvuohjelmassa tarkasteltiin kaupungin osa-alueiden kasvupotentiaalia ja asuntotyyppejä. Tontinluovutusehtoja tarkennettiin uudelleen vuoden 2022 aikana. Rakennustapaohjeet palautettiin osaksi kaavaprosessia, jolla saadaan laatutekijöitä paremmin huomioitua. Yhteistyötä kehitettiin rakennusvalvonnan kanssa. Laadunvarmistusta on kehitetty mm. Rakennushankkeiden yhteydessä käytyjen neuvotteluiden kautta. Rakentamisen mallikohteita on otettu säännöllisiksi excursiokohteiksi ja kaavoituksen malleiksi. Sähköisiä kyselyitä on hyödynnetty asukasosallistumisessa.</p>

36. Kunnat tukevat asuinalueiden uudistumista mm. aktiivisella maapolitiikalla ja alueita täydentävällä kaavoituksella sekä edistämällä taloyhtiöissä tehtävää täydennysrakentamista sekä energiatehokkuustyötä.

- Kaikki kunnat ovat tukeneet täydennysrakentamista ja -kaavoitusta omien suunnitelmiansa mukaisesti. Täydentävällä kaavoituksella ollaan pyritty monipuolistamaan alueiden asuntojakaumia.
- Tampereella asunto-osakeyhtiöitä ja muita asumisen toimijoita kannustetaan täydennysrakentamaan myöntämällä alennusta maankäyttösopimuskorvauksista, mikäli täydennysrakentamishanke täyttää kaupungin linjausten edellyttämät kannustinkohdat, liittyen mm. vanhan rakennuksen energiatehokkuuden lisäämiseen.

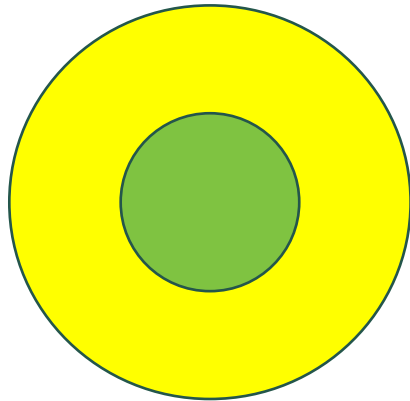
36. Kunnat tukevat asuinalueiden uudistumista mm. aktiivisella maapolitiikalla ja alueita täydentävällä kaavoituksella sekä edistämällä taloyhtiöissä tehtävää täydennysrakentamista sekä energiatehokkuustyötä.

Kangasala	Kangasalla täydennyskaavoitusta ja pientaloalueiden tiivistämistä on tehty koko nauhataajaman alueella. Asemakaavoissa osoitettiin eri asuntotyyppejä. Suoraman alueen täydennysrakentamisen yleissuunnitelman valmistelu aloitettiin. Maankäyttösopimuksia on tehty näillä alueilla runsaasti.
Lempäälä	Asuinalueiden uudistumista tuetaan täydentävällä ja tiivistävällä kaavoituksella, jolla tuetaan monimuotoista asuntojakaumaa. Maapolitiikalla tuetaan täydentävää kaavoitusta.
Nokia	Tonttien jakamisia ja tiivistämiä tehdään täydennyskaavoituksina keskusta-alueilla.
Orivesi	Orivedellä maanhankintaa on aktivoitu erityisesti aseman ja keskustan alueilla. Maanhankinta konkretisoitui vuonna 2022 kaupungin maanostoihin Oriveden aseman seudulla. Keskustan alueella on vireillä mm. asemakaavan uudistaminen, jolla pyritään mahdollistamaan alueen täydennysrakentamista. Oriveden keskustan ja aseman seudulla on vireillä useita kaavamuutoksia, jotka tähtäävät täydennysrakentamiseen. Oriveden aseman seudun kehittämissuunnitelmassa (Ramboll, 2022) on tutkittu mahdollisuuksia alueen täydennysrakentamiseen, ja suunnitelmaa tullaan käyttämään alueen asemakaavamuutosten pohjana.
Pirkkala	Yhdyskuntarakennetta täydentäviä/ehyittäviä kaavahankkeita vireille 2022, kuntakeskukseen Suupalle torikorttelin (kaava nro 268) ja Pakkalankulman asemakaavan laajennus, joukkoliikenteen laatukäytävän yhteyteen (kaava nro 269). Maapolitiikkaa on toteutettu aktiivisesti ja raakamaata hankittiin n. 32,5 ha ja yleisiä alueita n. 9,0 ha."

36. Kunnat tukevat asuinalueiden uudistumista mm. aktiivisella maapolitiikalla ja alueita täydentävällä kaavoituksella sekä edistämällä taloyhtiöissä tehtävää täydennysrakentamista sekä energiatehokkuustyötä.

Tampere	<p>"Tampereen kaupunki kannustaa taloyhtiöitä täydennysrakentamaan. Kannustin on kohdennettu asunto-osaakeyhtiöille ja muille asumisen toimijoille, koska joukkoliikenteen laatuikäväillä työpaikkakaavoilla olevat tonttien omistajat ja vuokraoikeuksien haltijat pyrkivät muuttamaan käyttötarkoituksen asumiseen ilman kannustimiakin. Työpaikkatonttien muuttaminen edellyttää elinkeinonäkökulmasta aina tapauskohtaista harkintaa, sillä asukkaat tarvitsevat myös esimerkiksi kaupallisia palveluja ja niille on myös mahdollistettava tila.</p> <p>Tampereen kaupungin asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaisesti tontit, joiden pääkäyttötarkoitus on asuminen, saavat täydennysrakentamisen asemakaavamuutoksen yhteydessä tehtävästä maankäytösopimuksessa maankäytösopimuskorvauksesta alennusta (tai vaihtoehtoisesti on mahdollisuus hyötyä vuokratontilla nykyisen tontin maanvuokran määräaikaisella alennuksella), jos täydennysrakentamishanke täyttää kaupungin linjausten edellyttämät kannustinkohtia. Kannustinkohdat sisältävät muun muassa kannustinkohdan erityisen vähäpäästöisestä hankkeesta. Alennus voi olla jopa 85 % sopimuskorvauksesta. Täyden alennuksen saa suoraan, jos hanke toteutetaan puurakenteisena.</p> <p>Kannustimilla on iso taloudellinen merkitys, mutta lisäksi myös erittäin suuri merkitys viestinnällisesti. Kannustinlista herättää täydennysrakentamista miettivät taloyhtiöt ottamaan huomioon kannustimissa mainitut seikat. Vuoden 2022 aikana on tehty kaksi maankäytösopimusta, jotka ovat olleet kannustimien piirissä. Yhteensä kaupunki teki 19 maankäytösopimusta yksityisten maanomistajien kanssa vuonna 2022."</p>
Vesilahti	<p>Uudistushankkeita tai täydennysrakennusta ei ole ollut. Energiatehokkuustyö on aloitettu osana kunnan kiinteistöstrategian päivittämistä.</p>
Ylöjärvi	<p>Kaupungilta on ollut edustus seudullisessa asuntotyöryhmässä, liikennejärjestelmätyöryhmässä ja keskustojen kehittämisen työryhmässä sekä rakennesuunnitelman päivityksen työpajoissa. Keskustan arkkitehtikilpailulla tavoitellaan keskustan korkeatasoista tiivistämistä ja kehittämistä. Maanhankinnan painopiste on edelleen strategisesti tärkeillä keskeisillä alueilla, joilla tuetaan täydennysrakentamista ja tiivistävää rakennetta. Energiatehokkuudesta tehtiin monialainen hankehakemus (ei kuitenkaan rahoitusta). Siltatien uusia alueita kaavoitetaan ja uutta koulua rakennetaan vuoden 2022 aikana.</p>

37. Kunnat tukevat puurakentamista kaavoituksessaan ja tontinluovutusohjelmissaan.

Kunnat tukevat puurakentamista kaavamääräyksissä ja tontinluovutusehdoissa tai vähintään ovat selvittäneet puurakentamisen mahdollisuuksia.

Puurakenteisia kerrostaloasuntoja on valmistunut ja valmistumassa erityisesti ARA-rahoitteisiin kohteisiin.

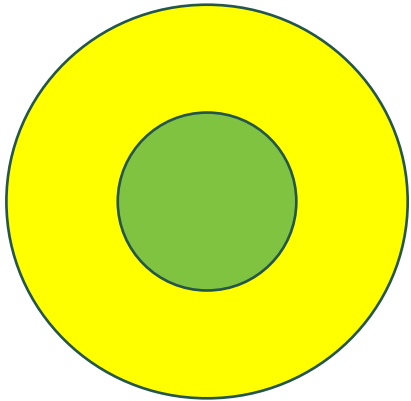
37. Kunnat tukevat puurakentamista kaavoituksessaan ja tontinluovutusohjelmissaan.

Kangasala	Lamminrahkan puutalokortteliin valittiin toteuttaja.
Lempäälä	Puurakentamista tuetaan kaavamääräyksiin ja tontinluovutusehdoin.
Nokia	Puurakentamisen mahdollisuutta kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa selvitetään mm. Vihnuskadun kaavahankkeessa, jossa kaupunki omistaa kaava-alueen.
Orivesi	Orivedellä puurakentamiseen suhtaudutaan positiivisesti kannustaen ja sitä edistetään mm. kaavoituksen ja rakennusvalvonnan neuvonnan avulla.
Pirkkala	Vuonna 2022 on valmisteltu eteenpäin kaava nro 261 Kurikkaan, jossa tavoitellaan merkittävää puun käyttöä rakentamisessa koko alueella.

37. Kunnat tukevat puurakentamista kaavoituksessaan ja tontinluovutusohjelmissaan.

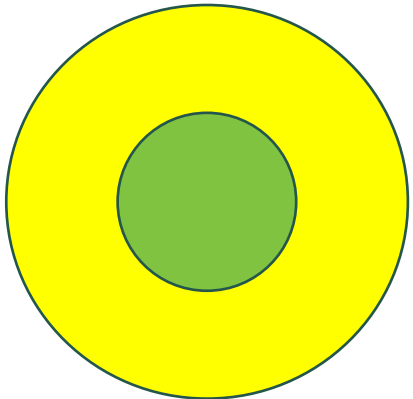
Tampere	<p>Tampereen kaupunki on sitoutunut edistämään puurakentamista. Kaupungin tontinluovutuksen ohjelmoinnissa varmistetaan, että vuosittain asetetaan haettavaksi tontteja puukerrostalorakentamiselle. Asemakaavoissa määräyksiin edellytetään puurakentamista mm. Vuoreksen Isokuudessa ja Ojalassa. Tämän lisäksi kaikissa kaupungin maalle tehtävissä asemakaavoissa mahdollistetaan puurakentaminen. Puurakentamiseen kohdennettavat tontit valitaan tarkemmin tonttihakujen valmistelun yhteydessä. Vuoden 2022 aikana on luovutettu puukerrostalorakentamiseen 3 995 k-m². Vuonna 2022 tontteja oli varattu puukerrostalorakentamiseen noin 38 000 k-m² (Hatanpää, Ojala, Vuores). Puukerrostalohankkeita oli vuonna 2022 käynnissä seuraavasti: Kuusikko-hanke (TA-asumisoikeus ja A-kruunu) sekä T2H:n ja Lehto-Asunnot Oy:n hankkeet Vuoreksen Isokuudessa sekä TOAS:n hanke Hervantajärvellä.</p>
Vesilahti	<p>Ei tapahtunut merkittävää puurakentamisen edistämistä.</p>
Ylöjärvi	<p>Puurakentamista edistäviä suosituksia on lisätty asemakaavoihin. Puurakentamisen hankkeisiin on tutustuttu (mm. Turussa ja Tampereella sekä Naantalissa). Yhtiömuotoisten tonttien luovutuskriteereihin on lisätty yhteiskuntavastuullisuus, jolla mm. tavoitellaan kestävä kehityksen mukaista rakentamista.</p>

38. Seutuyhteistyössä laaditaan suunnitelma asuinalueiden eriytymiskehityksen ehkäisemiseen ja alueiden monipuoliseen kehittämiseen. Lisäksi otetaan käyttöön paikkatietopohjainen asuinalueiden eriytymiskehityksen seurantatyökalu.

- Kaupunkiseudun asuntopoliittisessa ohjelmassa on määritelty periaatteet asumisen laatuun, asuinalueiden uudistamiseen, eriytymisen ehkäisyyn ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon rakenteeseen sijoittamiseen. Nämä periaatteet ohjaavat kunnissa tehtävää työtä asumisen kehittämisessä.
- Eriytymiskehityksen ehkäiseminen otetaan huomioon myös kuntien tontinluovutusohjelmissa.
- TKS on laatinut vuonna 2020 osana Ympäristöministeriön koordinoimaa Kestävä kaupunki -ohjelmaa Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehitystä sekä eriytymisen nykytilaa selvittäneen raportin. Selvitys pohjautuu Tampereen kaupungin kehittämään paikkatietopohjaiseen menetelmään, hyvinvointi-indeksiin, jonka avulla voidaan havainnoida asuinalueiden välisiä sosio-ekonomisia eroja suhteessa toisiinsa.
- Vuonna 2022 aloitettiin työkaluja ja tietopohjaa koulusegregaatioon ehkäisemiseen tuottava TAKE-hanke (2022-2023) jossa hyödynnetään aikaisemmin kehitettyä hyvinvointi-indeksi-menetelmää. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö.

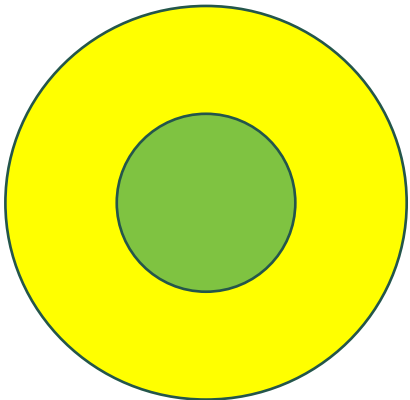
38.1. Kunnat tavoittelevat asunnottomuuden puolittamista sopimuskaudella. Asunnottomuuden poistamiseksi laaditaan seudullisen tilannekuva ja toimenpiteet. Seudun kunnista Tampere osallistuu vuosina 2020-2023 hallitusohjelman mukaiseen asunnottomuuden yhteistyöohjelmaan, jonka tavoitteena on lisätä kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaa asunnottomille sekä vahvistaa kuntien asunnottomuustyötä. Tampere tekee kattavan suunnitelman asunnottomuuden puolittamiseksi omalla alueellaan ja ovat oikeutettuja hakemaan kehittämisavustusta asunnottomuutta vähentävien ja asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen ja käyttöönottoon.

- Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä laati seudullisen asunnottomuuden tilannekuvan ja määrittä toimenpide-esitykset osana käynnissä olevaa kaupunkiseudun asuntopoliittisen ohjelman laatimista. Toimenpide-esityksenä asunnottomuuden puolittamiseen ehdotettiin asumisneuvonnan lisäämistä kunnissa.
- Tampere osallistuu ohjelmallaan vuosina 2020-2023 hallitusohjelman mukaiseen Yhteistyö- ja toimenpideohjelmaan asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä, ja Tampere sai STM:n avustuksen työlle.

38.2. Seudun kunnat kiinnittävät huomiota asuinalueiden tasapainoiseen kehitykseen. Valtio toteuttaa vuosina 2020-2022 poikkihallinnollisen lähiöiden kehittämisohjelman korostaen lähiöiden kehittämistä kokonaisvaltaisesti, suunnitelmallisesti ja strategisesti, kehittämisen laaja-alaista yhteistyötä sekä tietoon perustuvaa suunnittelua ja kehittämistä. Ohjelman osana valtio myöntää kasvukeskus-kaupungeille avustusta, jonka edellytyksenä on, että lähiökehittämisestä on laadittu ympäristöministeriön hyväksymä suunnitelma, ja segregaaation ehkäiseminen lähiöitä kehittämällä on osa kunnan strategista suunnittelua.

- Kunnat ovat tukeneet alueiden tasapainoista kehitystä täydennyskaavoituksella- ja rakentamisella.
- Lähiöiden kehittämisohjelmaan ovat hakeneet ja saaneet:
  - Tampere, Peltolampi-Multisillan kehittämisohjelma
  - Lempäälä, Sääksjärven osallistamisprojekti.
- Nokia selvittää hakemista Harjuniityn seisakkeen alueelle.

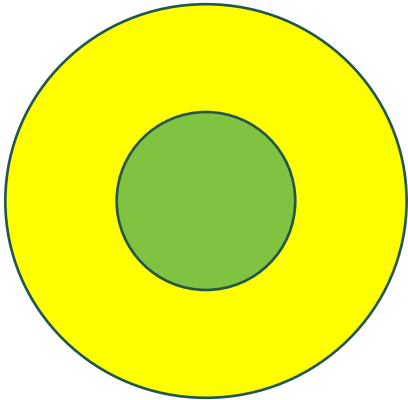
38.2: Seudun kunnat kiinnittävät huomiota asuinalueiden tasapainoiseen kehitykseen...

Kangasala	Alueiden tasapainoisesta kehittymisestä on huolehdittu vuonna 2022 suuntaamalla täydentävää kaavoitusta nauhataajaman eri osiin. Lisäksi aloitettiin Suoraman alueen täydennysrakentamisen yleissuunnitelman valmistelu.
Lempäälä	Sääksjärven kehittäminen etenee yleiskaavoituksella. Sääksjärven keskustan kehittäminen on edennyt keskustan yleissuunnitelman laatimisella, jolla tavoitetaan laadukasta täydennysrakentamista, joukkoliikennettä ja monipuolisia palveluita. Eriytymiskehitystä kunnan eri alueilla seurataan mm. seudun selvityksen avulla. Riskialueilla kaavoituksella ja tontinluovutuksella ohjataan asuntojen laatua ja asuntojakaumaa.
Nokia	Selvitetään edelleen onko mahdollista saada avustusta Harjuniityn seisakkeen alueelle, jossa yleiskaava on saatu hyväksytyä ja asemakaava työ lähtemässä vauhdilla liikkeelle. Muita kohteita selvitetään lähiöiden parantamishankkeina.
Orivesi	Orivedellä ei ole varsinaisia lähiöitä, mutta keskustassa ja aseman seudulla on mahdollisuuksia monipuolistaa asuntokantaa ja mahdollistaa uusia asumisen hallintamuotoja. Kaupungin vuokrataloyhtiö pyrkii oman asuntokantansa uudistamiseen.
Pirkkala	Lähiökehittäminen on tapahtunut täydennysrakentamisen mahdollistamisen muodossa jossa asemakaava muutoksissa on erityistä huomiota kiinnitetty uudisrakentamisen laatuun ja asuntotuotannon monipuolisuuteen sekä huoneistojakaumiin. Avustuksia ei haettu.

38.2. Seudun kunnat kiinnittävät huomiota asuinalueiden tasapainoiseen kehitykseen...

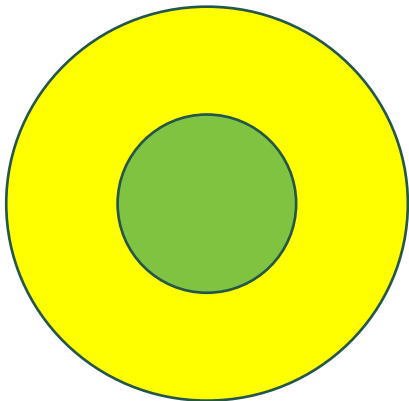
Tampere	Tampereen kaupunki on osallistunut Peltolammin-Multisillan lähiöohjelmalla valtakunnalliseen ympäristöministeriön lähiöohjelmaan vuosina 2020-2022. Vuoden 2022 aikana on jatkettu toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä, asukasosallisuuden edistämistä, ja erityisesti tehty toimia turvallisuuden edistämiseksi sekä pitkäjänteisen lähiökehittämisen turvaamiseksi. Peltolammin-Multisillan lähiöohjelma on päättynyt vuoden 2022 loppuun ja loppuseminaari on järjestetty joulukuussa 2022. Pormestariohjelma ja kaupunkistrategia asettavat työlle tavoitteet.
Vesilahti	Kunnassa mitataan jatkuvasti eri palveluiden tarpeita sekä asuinalueiden kehitykseen liittyviä tietoja (väkiluku, ikäprofiili, syntyvyys...). Kunnan kaavoitusta kehitetään kaupunkiseudun tavoitteiden mukaisesti joukkoliikenteen ja palveluiden ääreen.
Ylöjärvi	Teivon Mäkkylän osayleiskaavassa on valmisteltu uutta tasapainoista monipuolista asuntojakaumaa, joka täydentää keskustan nykyistä tarjontaa. Samalla saadaan uusia palveluita alueen nykyisille asukkaille. Kaavaluonnos ja ideasuunnitelmat olivat nähtävillä syksyllä 2022. Soppeenmäen asunaluetta on täydennetty monipuolisella asuinkerrostalorakentamisella, joista osa on toteutettu ARA-hankkeena (rakentaminen ja kaavoitus vuosina 2020-2023). Alueelle on kaavoitettu vuonna 2022 uusi asuinkerrostalo ja päiväkotito. Kaupallisia palveluita ja uutta asumista on kaavoitettu keskustaan keskustan kehittämiseksi.

39. Kunnat laativat rakenteen energiatehokkuuden kehitysohjelman, resursoivat toteuttamisen ja ottavat käyttöön yhdyskuntarakenteen ilmastovaikutuksia seuraavan työkalun.

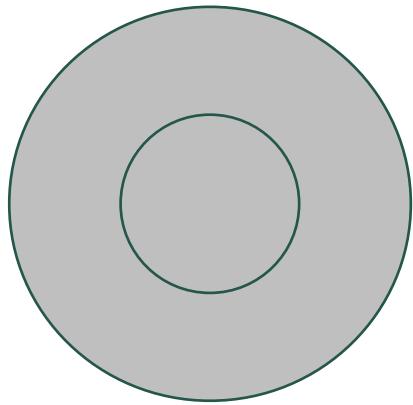
- Yhdyskuntarakenteen ilmastovaikutuksia mallintava seudullisen paikkatietopohjaisen työkalun kehittäminen on aloitettu vuoden 2021 alussa. Tilaajina Tampereen yleiskaava ja Seututoimisto.
- Työkalu on valmistunut ja sen käyttöä on tarkoitus viedä osaksi uuden rakennesuunnitelman seurantajärjestelmää (Seutudigi-hanke).
- Yhdyskuntarakenteen tasolla energiatehokkuutta edistetään eheyttämällä ja tiivistämällä rakennetta, jotta yhä suurempi osuus rakenteesta olisi keskitetyn energiantuotannon ja -jakelun sekä sähköisen joukkoliikenteen piirissä. Kunnat edistävät energiatehokkuutta omien ohjelmiansa ja rakentamisen ohjauksen kautta. Seudun kunnat kuuluvat Hinku-verkostoon.
- Käynnissä oleva energian käyttövoimien murros on saanut seutuyhteisön tunnistamaan tarpeen energian tilannekuvan laatimiseen, jonka yhteydessä on mahdollista tarkastella ja keskitetysti työstää myös energiatehokkuuden kysymystä.

40. Seudun virkistysverkon tasalaatuisuus ja lähivirkistysalueiden riittävyys varmistetaan hyödyntäen suunnittelussa seudullisia seurantavälineitä, kuten viherkerrointa.

- Työn ohjelmointi on aloitettu vuonna 2021 ja seurantavälineestä on tehty suunnitelma vuoden 2022 aikana. Seurantaväline toteutetaan osana rakennesuunnitelman seurantajärjestelmää (Seutudigi-hanke).

41. Ekologisen kompensaation käyttöä pilotoidaan esimerkiksi isoissa infrastruktuurihankkeissa.

- Ei ajankohtainen vuonna 2022

Kiitos.